Hatodik évfolyam. 213-ik szám. Kolozsvártt, 1876. kedd september 19.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Előfizetési díj.

Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva

Egész évre . . . . . 16 frt
Félévre . . . . . 8 „
Negyedévre . . . . . 4 „
Egy hónapra . . . . . 1 frt 50 kr

Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Hirdetési díjak

Hatszor hasábozott garmond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknél külön kedvezményt is nyujt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus den Wollzeile 36.) Haasenstein et Vogler (Wallfischgasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau Budapesten Haasenstein és Vogler hirdetés közv. irodája. Weisz Mór hirdetések felvételi irod. Bécsben Wollzeile 18. és Budapest szervitatér 5. sz.

Nyilttéri czikkek garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás: Főtér 4-ik szám hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ ÉRTÉKESEBB CZIKKEK DÍJAZTATNAK. Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal: Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

A conservativok az erdélyi részekben.

I.

Húsz sz[illegible] ébredő conservativ férfiu egy meglehetően álmos képü felszólitásban tegnapelőtt bjelentette „Erdély müvelt olvasó közönségének“, hogy ők elégületlenek a világ dásával, beleuntak a liberalismusba s a czélra, hogy kormányával együtt véget vethessenek a szabadelvü pártnak, meglapitották az „Ébredés“-t.

Rettegj bizancz! Harmincz, akarók mondani húszszabadhalálra kész nemes, mind czifra „Jr.“ és „Br.“ betükkel homlokukon, kiálnak egy országrész elé, hősies elszántsággal mellükre ütnek s oda kiáltnak a nagy tömegnek: „kövessetek!“ És minő férfik ezek a született vezérek? A gyakorlatlan színész, ki először lép csak egy szinház nagyobb közönsége elé, félve teszi azt s retteg a kifütyöléstől és ez uraknak, kikek nagy része még próbát sem tett a kézlet szinpadán, kiknek még semmi multjo, s a mi van nem olyan, mi jövőt igér elég bátorságuk van egy ország előtt szani a hangadó szerepet és nem rettenek a kifütyöltetéstől.

Szegény Erdély mire jutottál!

Alig hunja le szemét szükebb hazánk egyik tündök nagysága, fájdalom az utolsók egyike! nár azon nap hivatlan kontárkodók kapodnak a közügynek most elszalasztott gyeplői után s felforgatva a széket, hol anyi nagyjaink ültek, új trónt akarnak faragni gyermekes hiuságuknak. A párt ellen, melynek közöttük egy gr. Teleky Domokost, egy gr. Mikó Imrét tekintettünk fejeiül, országos harczot akarnak inditani oly emberek, kiknek kevés kivétell egy „g“ és „b“ betüben áll összes tekintélyük.

De hagyuk a személyeket, ne törődjünk vele, miként sikerült a budapesti Sennyey-pártutéző férfiainak összehorgászni a sok fiatal rófi sportsman mellé, egy jobblétre szaderült kolozsvári lap volt szerkesztőjéne s nehány polgár és félpolgár ember iréből sem hallott csupasz nevét. Habá kinálkozik is az alkalom a jövendölésre, hogy egy oly pártnak, mely annyi édesgeés után csak ily nevekkel állott ki a szra, örökre az ujságpapiron marad „ébreés“-e; mindazonáltal ne tekintsük kik, hanem mit mondanak. Sokszor megesik, hog a kiktől nem is vártuk, ejtenek okosszót.

A „lapalakitók megbizásából“ — legjobb idomásunk szerint mindazok, kik alapitottk és a kik nem is alapithatták, összeen húszan, első sorban constatálják, hoy „a kilencz évi ugynevezett szabadelvü krmányzat egy kilencz évig tartó folytons s folyton fokozódó hanyatlás volt“ — s „egyetlen még lehető menekülés“ teht „a magyar nemzeti conservativ polika lehet.“

Találkhatnék valaki, ki ez állitás első részére nézve annyiban segitségére volna az alárók emlékező tehetségének, a mennyiben megemlitené, hogy ama kilencz esztendőből, ét éven át minden törvényben, mindenáltalu most már kárhoztatott istitutió létröttében egyenlő része volt a conservativ párt jelenlegi alkotó elemeinek a Deákpárt többi tagjaival, s igy a felelősség terhe ép oly mértékben háramlik reájuk is, mint a jelenlegi szabadelvü párt többségét kező deákpártra, — fontosabb azonban enni, hogy a húsz „bátor“ vállalkozó az erdélyi részekben meg akarja alapitani a magyar conservativ pártot.

Mi az magyar conservativ párt?

Erre nhéz feleletet adni, de az erdélyi részeken, hol abból kilátszólag is nagy tudatlanságban élnek az emberek, mivel egyetlen képviselőt sem küldtek e reményteljes csecsemőpárt támogatására, felvilágositál el kell mondanunk róla, a mi mondhat.

Más erehaladottabb országokban, hol hosszu alkotmányos élet az állam formáját rég a constitutióhoz idomitotta, a conservativok alat azt a pártot értik, mely a folyton előretörekvő és újitó liberalismusnak gátot igyekszik vetni, többre becsüli a meggyökerezett régi istitutiókat, az uj alkotásoknál, tetteiben megfontoló és kiméletes; a historiai jogokat respectálja s hajlandóbb elviselni a régi roszabbat, mint rázkodások árán valósitani meg a jobbat. Jellemvonása tehát leginkább a kiméletességben s a multhoz való ragaszkodásban öszpontosul. Az alkotmányosságot századokon át élvező államoknak, mint a milyen Anglia is, sokszor van szüksége egy kis megállapodásra az institutiók rohamos fejlesztése közepett és ily országokban értelme is, haszna is van a conservatismusnak.

A magyar conservativ pártnak első tekintetre az a főjellemvonása, hogy tagjai, pártvezérük követésre méltó példáján indulva, — monoclit viselnek, mi által lehetővé válik nekik egyik szemökkel a nemzetre, másik szemükkel Bécsre kacsintani. Magyarországnak tudvalevőleg az ősi institutiókból nincs mit conserválnia; hosszabb ideig szünetelvén az alkotmányos élet, bármely parlamenti párt csak alkotó tervekkel léphet fel. Reformmozgalmaink pedig általában, ha birnak is a liberalismus tiszta jellegével, de egyfelől a nemzetiségek és másfelől a magukra utaltság miatt óvatos az egyéni jogok kiterjesztésében, és kiméletes a magyar papság és aristocratiával szemben; az olynemü liberalismus tehát, a mely például a virilis intézményt is igen helyesen, életreszólitotta a mily mértékben a conservativ szó tapintatosságot és óvatosságot is jelent, más országok liberalis áramlatához hasonlitva, határozottan conservativnek mondható. Maradna tehát a conservativ pártnak a régi institutiók conserválása, minthogy azonban ily fentartani való intézmények saját vallomásuk szerint nem léteznek, a conservativ pártnak, ha csak a régi absolutismust vagy provisoriumot nem akarja restaurálni, egyátalán nem létezik hivatása.

És ez korántsem mese beszéd. Mióta az ugynevezett jobboldali ellenzék fennáll, országgyülési vitáinkból minden lépten nyomon a napnál világosabban bebizonyult, hogy e párt létezése teljesen felesleges, mivel maguk sem képesek positiv tervekkel a lényeges életbevágó kérdésekben határozott és nyilt programmal lépni fel. Ez nem olyan dolog, mit bizonyitni volna szükséges, mert országgyülésünk utóbbi ülésszaka egészben maga a megczáfolhatatlan bizonyiték. Ha pedig mégis volna, ki ezt nem látja át, kérjük vegye elé az „Ébredés“ kibocsátott programmját és kézzel foghatólag meggyőződhetik belőle.

Mi legalább figyelmesen olvastuk e papirost, láttuk belőle, hogy e párt bátor akar lenni lefelé ugy, mint felfelé (különösen az utóbbit illetőleg nem felejtendő el, hogy csak akaratról van szó); láttuk belőle, hogy olcsó törvénykezést és takarékosságot akarnak létesiteni, de más megvalósitandó positiv intézményt, mi egyetlen egyet sem láttunk megemlitve és mi készek vagyunk pályázatot hirdetni azok számára, kik képesek egy árva jottát tevő positiv javaslatot kimutatni e programmból. Negativ irányban láttuk belőle, hogy ők nem akarnak reactionáriusoknak nevezteti, ellene vannak az adóemelésnek, nincsenek megelégelve a közigazgatási bizottsággal, a kikerekitéssel, az erdélyi telekkönyvi eljárással, a községi rendszerrel, végül nem akarják a papoktól elvenni az egyházi vagyont.

De hát ezekkel szemben mit és hogy akarnak, miként hozzák rendbe a pénzügyeket adóemelés nélkül, mit tesznek a közigazgatási bizottság helyébe stb. Erről mind hallgat a husz bölcs.

De engedelmet kérünk, a néppel nem lehet, nem szabad lófuttatást rendezni s vaktában neki hajtani olyan czélnak, melyet csak a jockey-k ismernek. Ha maguk sem tudják mit akarnak, előbb jőjenek tisztába önmagukkal s azután lépjenek egy országrész elé, ha pedig czéljaik vannak ám álljanak nyiltan elé vele s ne higyjék azt, hogy a nemzet csupán a g.-nek és b.-nek felül.

Justus.

— **A püspöki kar**, mint pesti lapok irják, sept. végén kezdi meg tárgyalásait a multkori püspöki értekezletből kiküldött bizottság iskolaügyi munkálata felett.

— **A főispáni conferentiára** a belügyminiszteriumban mintegy hatvan főispán jelent meg. Ennek tárgya volt: a közigazgatási bizottság szervezése körüli eszmecsere; azon szabályrendeletek és utasitások megbeszélése, melyek egyfelől a bizottságok technikai munkájának beosztására, elvégzésére vonatkoznak; másfelől az egyes szakminiszteriumoknak a közigazgatási bizottsággal való viszonyát szabályozzák. Nevezetesen: egyik kérdés az, hogy a bizottsághoz tartozó irodai munka, igtatói, levéltári kezelés, mely közegek által legyenek elvégezve. Továbbá: azon állami hivatalnokok fegyelmi ügye is, kik a közigazgatási bizottságnak nem tagjai, egyik tárgyát képezé a konferentiának. Mindez külön utasitásokban és szabályrendeletekben lesz szabályozva, melyek legnagyobb része már megvan; sőt a minisztertanács már az ultimátumot is rá tette.

A főispánok leginkább a miniszter belső tájékozására lőnek kikérdezve, azon nehézségek vagy aggodalmak iránt, melyek helyi vagy más körülmények miatt ezek keresztül vitelében felmerülhetnek és azok módositását szükségessé teszik.

Gróf Mikó Imre végrendeletei.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület igazgató tanácsának tegnap délelőtt tartott ünnepélyes ülésén bontattak fel elhunyt nagy hazánkfiának az igazgató-tanácsnál elhelyezett végrendeletei, melyekben természetesen nem foglaltatnak családi rendelkezései is.

Az egyik a sepsi-szt.-györgyi tanodának szól, a gróf sajátkezüleg irta, szövege igy hangzik:

„Életem egyik főtörekvése oda irányult, hogy forrón szeretett szülőföldemen a közmiveltség és vallásos érzület emelésére, székely hazámfiai szellemi fejlődésére és igy közvetve anyagi jólléte öregbitésére is, hozhassak bármily csekély áldozatot.

Midőn ezért az események ujabbi fordulata, megszokott és kedvessé vált magányom nyugalmából, életem alkonyán ismét kisodor, itt elfoglalt állomásaim jövedelmét, u. m. három évig folytatott miniszteri hivatalom után járt fizetésemet és képviselői napdijaimat félretéve, egy kis tőkét gyüjtöttem, mely jelenleg, a magyar földhitelintézetnél van letéve, öt darab tizezer forintos: 121, 554, 565, 761 és 770 számu továbbá 10 darab egy ezer forintos: 13,091, 13,093, 13,094, 13,095, 13,096, 13 ezer 097, 13,098, 13,099, 13,100 és 13,101 számu összesen 60,000 hatvanezer forint névértékü záloglevelekben.

E záloglevelekben levő tőkét halálom esetére hagyományozom a sepsi-szent-györgyi ev. ref. középtanodának, annak elidegenithetlen tulajdonául, mindaddig, mig e tanintézet, mint ilyen fennáll, a következő feltételek mellett:

1. A fentsorolt záloglevelek halálom után rögtön átmennek a sepsi-szent-györgyi tanoda tulajdonába, ugy azonban, hogy a megjelölt egész tőke, letéteménykép, az erdélyi ev. ref. egyházkerületi állandó igazgató-tanács levéltárában levő ellenzáros Wertheim szekrényben elhelyezendő és mint alapitvány az egyházkerületi pénztárnok számadása alá adandó s csak is kamatai bocsáttatnak a sepsi-szent-györgyi tanoda használatába az alább megirt módozat szerint:

2. A 60,000 osztr. ért. forint névértékü záloglevelek kamatjából, évenként csakis 1500 egyezer ötszáz o. é. forint vagyis 30,000 o. é. frt névértékü záloglevelek 5% kamatja fizettessék félévi egyenlő részletekben a nevezett sepsi-szent-györgyi tanodának. E 30,000 o. ért. frt névértékü záloglevelek ½% valamint hagyományom másik felét tevő 30,000 o. ért. forint névértékü záloglevelek 5½% kamatjából pedig félévenként, magyar földhitelintézeti záloglevelek vásároltassanak és ezek a tőkéhez csatoltatván, kamatjaik az eredeti tőkéjével hasonló módon kezeltessennek mindaddig, mig a 30,000 o. ért. névértékü záloglevelek ½% kamatja és a másik 30,000 o. ért. forint névértékü záloglevelek 5½% kamatainak összetett kamatozása következtében egész alapitványom annyira növekszik, hogy az azt tevő záloglevelek értéke, tözsdei közép árfolyam szerint 100 ezer forintra vagy az akkor forgalomban levő pénznemben ennek megfelelő összegre emelkedend. A mikor az egész tőke 5 százalékos kamatai a tanoda használatába bocsáttatnak.

3) A megmaradott ½% kamat bentartva oly tartaléktőkévé alakittassék, mely összetett kamatozás utján folyvást növekedjék, mig 100.000 frtra gyarapodik. Az ezen összegre felgyarapodott tartaléktőkének is 4% kamatja a sepsi-szent-györgyi tanodának a megjelölt czélokra, félévenkint kiadandó, a megmaradt 1½% kamatokból uj tartaléktőke alakitandó, mely, ha hasonlólag 100.000 frtra gyarapodott, ennek is 4% kamatja a tanoda használatába bocsátandó s a megmaradt % kamatok ujból tartaléktőkévé alakittatván és igy tovább.

Meg kivánom azonban jegyezni, hogy a 6-ik pont alatti intézkedésem, az első tartalék tőke 100.000 forintra emelkedése után, csakis a tartalék tőkékre alkalmazandó; azaz: a tanoda eredeti alapitványom egész 5% kamatját élvezze és a szenvedett kár a tartalék tőkékből pótoltassék.

4) Az eképp bentartott kamatoknak, valamint a kisorsolás esbetősége következtében netán beállandó záloglevelek árának ujabb záloglevelekben leendő elhelyezésére ezennel felkérem és megbizom az erdélyi ev. ref. egyházkerület állandó igazgatótanácsát, vagy ennek szervezete változása esetében, az igazgató tanács helyébe állitandó kormányzó testületet. Az évenkénti kamatokból netán fenmaradó azon részlet a mely egy százforintos záloglevél árfolyamát fel nem éri, addig takarékpénztárilag lévén kamatoztatandó, mig a következő félévi kamatokhoz adva, azokkal együtt záloglevéllé változtattatik.

5. Bizalomteljesen felkérem az erdélyi egyházkerület állandó igazgató-tanácsát, hogy valamint a kezelése alatti más alapokról, ugy ez alapitványom tőkéjéről és kamatjai által évenkint történt szaporodásáról, mind az egyházkerületi közgyülést, mind a sepsi-szent-györgyi tanoda elöljáróságát évenkint részletesen értesiteni sziveskedjék.

6. Ha előre nem látható válság következtében, a jelenben folyó pénz értéke jelentékeny csökkenést szenvedne; akkor alapitványomnak az érték-csökkenés utáni fele része, kamatozzon a többször nevezett tanoda szükségei fedezésére, másik fele pedig mindaddig összetett kamatozás utján gyarapittassék, mig az értékcsökkenés következtében szenvedett kár ki leend pótolva.

7. Ugy a halálom után a sepsi-szent-györgyi tanodának alapitványom kamataiból fizetendő évenkénti 1500 o. é. forint, mint az összetett kamatozás következtében 100,000 forintig felszaporulandó tőke, és alakulandó tartalék tőkék, megjelölt százaléku kamatai a sepsi szent-györgyi ev. ref. tanodában, tanári fizetésekre és a szükség szerint tanczélokra forditandók. Hogy e kamatokból évenként mennyi forditassék tanári fizetésekre, mennyi tanczélra? annak elhatározását az illető tanoda elöljárósága bölcsességére bizom, az egyházkerületi kormányzó testület főfelügyeleti joga fenntartása mellett. De

8. az ellen határozottan tiltakozom, hogy ezen alapitványom kamatai bármi czimen és ürügy alatt, a sepsi-szent-györgyi ev. ref. tanodán kivül — mig ez felálland — bármily más intézetre forditassanak.

9. Ha pedig előre nem látható bármily okok, változások következtében a sepsi-szent-györgyi ev. ref. tanoda — melynek évszázadok hosszú során nemcsak fenmaradását, hanem gyarapodását lelkemből óhajtom és remélem — megszünnék: egész alapitványom egy Sepsi-Szt-Györgyön felállitandó Székely árvaház alapjául forditassék, és e székely árvaház főkormánya az erdélyi ev. ref. egyházkerület ez idő szerinti kormányzó testülete kezében legyen; a melyet ez esbetőségre a nevezett árvaház szervezésével, felállitásával ezennel megbizok és lelkiismeretes gondozásra fölkérek.

10 Azon nem remélt esbetőségre, ha a most oly szilárd alapon álló, magyar földhitel intézet akár megszünnék, akár hitelében csökkenne: felhatalmazom erdélyi egyházkerületünk az idő szerinti kormányát, vagy kormányzó testületét, hogy egyetértve a sepsi-szent-györgyi tanoda elöljáróságával, az alapitványomat tevő magyar földhitelintézeti záloglevelket lehető legelőnyösebben értékesithesse. Azt az egyet határozottan kikötvén, hogy alapitványom tőkéjéből legkisebb részletet se kölcsönözhessen, bármi nemü biztositék mellett is, egyes magánzóknak. A záloglevelek elárusitása következtében netalán bekövetkezhető értékcsökkenés kipótlására, a 6 ik pont alatti intézkedésem szolgáljon irányadóúl.

Ez alapitványt — melyet székely nemzetem iránti határtalan szeretetem némi jeléül tettem — a jövő nemzedékek mindazon tisztelt tagjai hazafias és lelkiismeretes gondozásába ajánlom, kiknek egyházkerületünk szervezete részint részökbe jutand, közvetve vagy közvetlenül befolyni annak kezelésére. Remélem és hiszem is, hogy valamint én magam, minden mellékes tekintetek nélkül, egyedül szülőföldem és egyházam iránti kegyeletes szeretetből hozom igénytelen áldozatomat a közjó szent oltártára, szintugy nem fognak soha hiányzani e szent oltárnak valódi felkent papjai, a kik gondosan fognak őrködni, hogy ez oltár tüze ki ne aludjék. Irtam Kolozsvártt, március hó 19-én 1876. Gróf Mikó Imre, m. p.

Fennirt gr. Mikó Imre ur ő nagyméltósága alólirottakat magához kéretvén, midőn mindnyájan jelen voltunk, előttünk nyilvánitotta, hogy ez irat ő nagyméltóságának saját kezüleg irott végrendeletét tartalmazza; mely nyilatkozatról nevünk aláirásával bizonyitunk, mint e végre felkért és ugyanazon időben jelen volt tanuk. Kolozsvártt, junius 6-án, 1876.

Id. Gr. Thoroczkai Miklós,
Gr. Bánffy Béla,
Nagy Péter, Szabó Károly.

Ha az első lapon felsorolt záloglevelekből eddig, mig az egész összeg rendeltetése helyére áttétetnék, egy vagy több kisorsoltatnék, a kisoroltak a magyar földhitelintézetnél letéteményezett más zálog levelekből kipótlandók. Kolozsvártt, junius 6-án 1876

Gróf Mikó Imre.

A másik Szabó Károly történettudósunk által irva igy szól:

„Alólirott a maros-vásárhelyi ev. ref. egyházközségnek kölcsönzött 6000, azaz hatezer forintot ezennel adományozom az erdélyi ev. ref. egyházkerület házi pénztára (domestica cassa) számára és a kölcsönről folyó évi máj. 26-áról kiállitott és folyó évi junius 23-dikán igazgató-tanácsilag megerősitett „Adós levél“-ben számomra, mint hitelező számára, biztositott jogokat ezennel átruházom az erdélyi ev. ref. egyházkerület igazgató-tanácsára és ennek lehető jogutódaira, kötelezvén azt az „Adós levélben“ a kölcsönvevő egyházközségnek engedményezett kedvezmények fentartására is a következő feltételek teljesitésére:

1. Az 1881-ik évi május 4-én befizetendő tőke magánosoknak ki nem kölcsönözhető, hanem jóhitelü, biztositott és pontosan kamatozó papirokban elhelyezendő.

2. Az adományozott és a következő pontban intézkedés következtében szaporodni kellő tőke kamatainak mindig csak felerésze és csak is szegény egyházközségek, iskolák vagy papi állomások segélyezésére forditandó.

3 A kamatok másik felerésze pedig folytonosan tőkésittessék és kamatoztassék, kamatai e tartaléktőkéhez csatoltassanak; mely mikor e kezelés következtében 1000 azaz: Egy ezer forintra, vagy azt meghaladó összegre növekszik, egy ezer forint csatoltassék az eredetileg adományozott összeghez, mint alaptőkéhez. Az alaptőke kamatjainak fele része forditassék a 2-ik pontban megszabott segélyezésekre, a kamatok másik felerésze pedig összetett kamatozás által viszont ujabb egy ezer forint előállitására forditassék és igy tovább; az eredetileg adományozott összegből és a kamatok fele részének kamatoztatásából előállott egy-egy ezer forintokból alakulandó alaptőke kamatjának mindig csak fele része osztatván ki segélyezésekre, másik fele pedig a megjelölt módon, az alaptőke gyarapitására forditatván.

Azon reményben, hogy a mélt. igazgató-tanacs ezen adományomat a hozzákötött feltételekkel együtt elfogadja s magát, vagy lehető jogutódait, ezek megtartására kötelezi, tisztelettel ide zárom a maros-vásárhelyi egyházközség fen megjelölt „Adós level“-ét a rávezetett átengedéssel.

Kelt Kolozsvártt, 1876. julius 30

Gróf Mikó Imre.

A békeföltételek.

Budapest, szept. 16.

(A.) Még dörög az ágyu, még pusztit a halál a Morava völgyében. De azért megindultak a béketárgyalások s a porta köszönettel fogadta az idegen cabinet által felajánlott közvetitést. A török kormány megtagadta ugyan a kivánt fegyverszünetet, de ezzel csak azt bizonyitotta, hogy mielőbb állandó békét akar. Ez pedig ugy érhető el leghamarább, ha az ellenségeskedések csak oly időben függesztetnek föl, midőn már a békepraeliminárék is megállapitvák. Ezek nélkül a fegyverszünet csak arra szolgálna, hogy a szerbek összetört haderejöket ujjászerveznék s azután egy hónap mulva kipihent hadaikkal ujra megkezdjék a véres tusát.

Ezt a porta nem akarja megengedni. De másrészt őszintén kivánja a békét s a hatalmakkal már közölte azon föltételeket, melyek mellett kiegyezni hajlandó. Nem várt mérséklet nyilatkozik ohajaiban; mindenki azt hitte, hogy fel fogja strófolni kivánságait, hogy annak idején annál többet engedhessen belőlök. De a mint most kitünik, nincs bennök semmi tulzás; diadalát a legenyhébben akarja kiaknázni. Nem akar sokat, csak annyit, a menynyi mulhatlanul szükséges, hogy jövőre biztositva legyen hasonló támadásoktól.

A lázadó Milán fejedelmet nem akarja a tróntól megfosztani; csak azt követeli tőle, hogy vazallusi útat tegyen Konstantinápolyba s ott személyesen adjon kifejezést hódolatának. Milán fejedelemre, a ki már a királyi koronáról álmodozott, ez az ut persze fölötte lealázó ugyan, de Európát legkevésbbé sem érdekli és érdekeivel nem ellenkezik, akármilyen kellemetlen Milánra nézve ez a látogatás. Sokkal fontosabbak ama feltételek, melyeket a porta a lázadó Szerbiára, mint tartományra akar róni. Mindenekelőtt hadikárpótlást igényel tőle; teljes joga van hozzá. A kivánt összeg nagyságát még nem ismerjük ugyan, de hogy az tulságos nem lebet, az természetes, különben az anyagilag is végkép kimerült Szerbia nem birná azt megfizetni. A védrendszer teljes felforgatását sem sürgeti a porta, elég tekintélyes haderőt akar Szerbiának engedni, de más-

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școala - BCU Cluj Napoca.

részt az 1857 után emelt összes erőditmények lerombolását s magának azon jogot igényli, hogy nehány szerb várban helyőrséget tarthasson. Végül a porta a szerb vasutakat a saját költségén akarja kiépittetni.

A porta őszinte békés szándékairól kétségtelenebb tanuságot nem tehetett, midőn előre kijelentette, hogy a hatalmakra bizza, hogy a jelzett ohajok alapján ők hozzák létre a béke müvét. Ez azt jelenti, hogy Konstantinápolyban nem föltétlenül ragaszkodnak a felsorolt ohajokhoz, hanem szükség esetén ujabb engedményekre is hajlandók. Igy tehát a béke ügye ma tisztán a nagyhatalmak kezébe van letéve. Ha ők akarják, rövid idő mulva be lesz fejezve a vérontás. A porta nem emel nehézségeket; nem akarja tulságosan kizsákmányolni diadalát. Tekintettel van a viszonyokra, ohajai méltányosak s alapjukon csakugyan állandó béke jöhet létre.

A hatalmak tegnap kapták meg a porta nyilatkozatát és még nem válaszoltak reá. Milyen lesz válaszuk, még nem tudni. De, hogy az európai közvélemény méltányosaknak tekinti a porta feltételeit, azt a tőzsde magatartása bizonyitja. A pénzpiacz, melynek az ilyen dolgok megitélésében különösen finom tapintata van, már tegnap áremelkedéssel üdvözölte a török feltételeket. Ha a kabinetek szintén az igazság szempontjából itélik meg azokat, akkor a béke létrejötte csak rövid idő kérdése. Ellenkező esetben olyan bonyodalmaknak megyünk eléje, melyekben a legtöbb nagyhatalom active lesz kénytelen részt venni. Fájdalom! Ez az utóbbi eshetőség még mindig nincs egészen kizárva.

A háboru.

Csernajeff tábornok szorgalmasan küldi Milán fejedelemnek a bulletineket. Egy 13-iki táviratában a többi között ezeket mondja: „Erőfeszitéseink daczára nem voltunk képesek Katna mellett hidat verni a Moraván. A török ütegek tüze kényszeritett bennünket, hogy tervünk kivitelét holnapra halasszuk.“ A miből kitünik, hogy a szerb kormány közlése, mely szerint sikerült hidat verni, nem való.

Egy 14-ki táviratában Csernajeff részletesen előadja a hadsereg állapotát Deligrádban, a positiokat s a kétségbeesett helyzetet. „A miben legnagyobb hiányt szenvedünk“ — ugymond — „az a lőkészlet. Ha a főintendatura azonnal el nem lát bennünket, 12 nap mulva kifogyunk minden tüzérségi lőkészletből. Közöltem már a hadügyministerrel s ismétlem, hogy csak 12 napra való lőkészletünk van, legfölebb 15 napig érjük be vele s ha gyorsan nem segitnek rajtunk, teljesen kifogyunk belőle. Ez annyival veszélyesebb, mert a török tüzérség jelenleg hasonlithatatlanul jobb, mint a háboru elején volt, alkalmasint azért, mert néhány porosz tiszt sikeresen lövöldöz sorainkba.“

A „Pol. C.“-nek Belgrádból 13-áról a következőket jelentik: Épen most jelentik, hogy Zajcsárt kiüritették a törökök. Mivel itt csata nem volt, bizonynyal különös okai lehettek Ozman pasának, hogy ezen várost elhagyja, miután azt előbb elégette. Zajcsár körül a cserkeszek 68 falut égettek el. Ez az egyedüli eredménye a törökök Timok mellett történt hóditásának. Lesjanin hadserege azon parancsot vette, hogy Zajcsárt foglalják el s Ozman pasát támadják meg Velikiizvornál. Lesjanin maga egészen meggyógyult s a napokban megy hajón Radujeváczon át Zajcsárba. Az Ozman pasa hadtestében uralkodó demoralisatioról vérlázitó dolgokat mondanak. Tény, hogy Ozman naponként több cserkeszt kénytelen agyonlövetni. A szmirnai bazibozukok saját főnöküket ölték meg. A törökök sokat szenvednek a rosz ápolás miatt s különösen az önkénytesek gyakran szöknek meg. Bresztováczban a szerb táborba több redif jön, hogy kenyeret kolduljon s elfogatását kérje. Nem hiszik, hogy a török hadsereg a téli háboruzást kibirja.

Mehmed Ali pasa az Ibar mellett van Csolak Anticscsal szemben. A török vezérnek 10 ezer embere van, melylyel nem támadhat. Miután Antics sem tud támadni, valószinüleg csak kölcsönös táborozás lesz a következmény s az invazio egészen megszünik.

Most még nincs elhatározva, de sokat beszélnek róla, hogy a ministerelnök vezetése alatt külön küldöttség megy Livadiába a czár üdvözlésére.

Scutariból jelentik, hogy e hó 11-ike óta folyton tartó esőzések minden hadmozdulatot meghiusitanak és a közlekedést, mindenütt a hol folyók vannak, kétessé teszik. A török főhaderő Szpuztól Podgoriczáig vonult vissza és az ellenség által éjjelenként nyugtalanttatik sánczaiban. Klobuk mellett folyton vivatnak csatározások elég nagy veszteséggel mindkét részről. A montenegróiak tegnapelőtt elfogtak egy török szállitmányt 100 lóval és a kisérettel együtt.

Az aug. 27-iki popovolyei csatáról utólag a következőket jelenti egy szemtanu:

A montenegrói határon levő felkelők 25-én átlépték a török határt, megtámadták a Popovolye körül fekvő muzulmán falvakat s elrabolták a barmokat. A lakosok Trebinyébe küldettek, honnan Mukhtár pasa Dszellaleddin pasa vezetése alatt rögtön elküldött 4 zászlóaljat segitségökre. Ezek 28-án értek Popovolye környékére. A pasa egy óra alatt megverte a felkelőket, kik a katholikus falukba vonultak vissza. A fölkelők szokásuk szerint ezen alkalommal is magukkal vivék nejeiket férfi ruhákban s igy a csatában többen ezek közül is elestek, mig mások közülök a lopott marhát átvitték a határon. Dszellaleddin pasa Trebinyébe vonult vissza, anélkül, hogy őket üldözte s a marhákat visszahozta volna. Mukhtár pasa ezért őt bezáratta, mely esemény rendkivül feltünést okozott. Dszellaleddin megfeghatatlan eljárását némileg magyarázza az, hogy ő született lengyel s egykor orosz tiszt volt. A vele együtt volt basibozukok azt állitják, hogy ha a pasa felhasználta volna előnyös helyzetét a, felkelőket teljesen megsemmisithette s a rablott barmokat is könnyen visszavehette volna. A hadi törvényszék vizsgálata ez ügyben megkezdődött s az eredményt nagy kiváncsisággal lesik.

Táviratok.

Nis, szept. 14. A szeptember elsei ütközet óta a helyzet a morava-völgyi harcztéren lényegében változatlan. A török sereg a Morava balpartján áll Alexinácz és Deligrád közt, előcsapatai Vitkováczig előretolva. Tegnapelőtt 12-kén a szerbek tizenkét zászlóaljjal megtámadták a törököket, de véresen visszaverettek.

Nándorfehérvár, szept. 16. Az itt Bécsen keresztül tudomásra jutott békeföltételek rendkivüli izgatottságot idéztek elő. A békéről már senki sem akar hallani. Mindenki ki van ábrándulva, mert elfogadhatóbb föltételeket reméltek. Deligrádból jelentik, hogy Csernajeff a törökök előnyomulását tegnap és ma feltartóztatta.

Bécs, sept. 16. A legjobban értesült konstantinápolyi forrásból, f. hó 16-ról jelentik, hogy a békefeltételek, melyeket a porta a hatalmakkal közölt, emlékiratba foglalvák, melyben a porta kifejti az indokokat, melyek miatt lehetetlen neki fegyverszünetre rá állnia, ugy, hogy inkább békét köt.

A föltételek a következők:

1. A szerb fejedelem Konstantinápolyban meghódol.

2. Azon négy vár, melyek az 1283-iki fermán által szerb őrizetre bizattak, de ab antiquo török birtok voltak, az 1862. sept. 3-ki jegyzőkönyv intézkedései értelmében megszállatnak.

3. A militia megszüntettetik; a belnyugalom fenntartására szükséges katonai hatalom nem haladhatja meg a 10,000 embert és két üteget.

4. Az 1249. évi fermán értelmében Szerbia a szomszéd tartományokból odamenekült lakókat visszaküldi és Szerbiában ab antiquo fenállott várak meghagyásával a később épitetteket teljesen lerombolja.

5. Ha Szerbia nem képes a megállapiitandó hadisarczot megfizetni, akkor a mostani hübér felemeltetik annyival, mennyit a hadisarcz kamatai kitesznek.

6. A török kormánynak jogában áll vasutat épiteni, mely Belgrádot összeköti a nisi vasuttal, e vasutat török ügynökök által kezeltetni, vagy oly társulat által, melyet maga választ.

A porta kijelenti továbbá, hogy kikerülni óhajt minden gyanut, mintha utógondolatai volnának, be akarja bizonyitani, hogy bizik a hatalmak közvetitésében; ezért a felsorolt hat feltételt illetőleg teljesen hat közvetitő hatalom felvilágosodott itéletére bizza magát. A porta rájuk bizza, fontolják meg az indokokat, melyek miatt ez a hat feltétel képezi az eszközt a jelen kalamitások ismétlődésének elháritására.

Montenegrót illetőleg a porta megmarad a status quonál.

Mihelyt a hatalmak e feltételek felett itéletet nyilvánitottak, a porta 24 óra alatt kiadja a prancsot az ellenségeskedések beszüntetésére.

Belgrád, sept. 16. A törökök Zvorniknál átkeltek a Drinán, Alimpics serege Bjeljina és Racsán át visszavonult a boszniai partról és elhagyta a sánczokat. A törökök Sabácz felé nyomulnak.

Berlin, sept. 16. A „Nordd. Allg. Ztg“. a török békefeltételek felemlitése kapcsán constatálja, hogy a porta, midőn a keleti kérdés megoldására vonatkozó legfontosabb pontokat egyszerüen ignorálja, Szerbiát illetőleg pedig az 1857-diki statusquo-ra visszatérő mértéknélküli követeléseket formál: keztyüt dobott a hatalmaknak és feloldja azokat mind azon tekintetek alól, melyeket politikai indokokból és politikai delicatesseből eddigelé szükségesnek vélték a portával szemben.

A lapok gróf Mikó Imre haláláról.

A „Nemzeti Hirlap“ mélyen érzi legjobbjai egyikének veszteségét. Mikó Imre az aristokratia eseményképe vala. Tetőtől-talpig hazafi, európai miveltségü s nagy vagyonu férfiu: egész életét a közügyeknek, hazájának szentelte. Eszével, tudományával, az irodalmat és a politikát, jellemével s buzgalmával polgártársait és hazáját szolgálta. Minden téren első, hol tenni, áldozni, munkálkodni kellett, méltán megérdemlé a diszes epithetont, melylyel kora felruházta: „Erdély Széchenyije.“

A „Pesti Napló“ ugy találja, hogy az utolsó gróf Mikó tettei, müködése, s az általa a hazának tett szolgálatok mint példányképek élni fognak örökké. A kit siratunk és gyászolunk, annak élete hirdeti nekünk, hogy mint kell müködni a hazáért. Tanitója és egyik vezére volt honfitársainak. Tudott, dolgozott és nemzetéért élt. A nyilvánosság előtti szónoklat terét csak kötelességből foglalta el. Hajlamai és rokonszenve a tudós asztalához vonták, hol maradandó müveket alkatott. S legsajátosb tere az volt, midőn a közczélokat kellett előmozditani. Megragadta a kezdeményezést, kezébe vette a végrehajtást, lelkesitett és áldozott, s ma látjuk, hogy ő egyetlen és pótolhatatlan volt. Érzi, mintha az erdélyi hazarész jóságos, gondos atyát vesztette volna el, s a veszteség az egész magyar nemzet vesztesége.

A „Kelet Népe“ gr. Mikóban Erdély Széchenyijét gyászolja. Nemcsak Erdély, hanem egész Magyarország gyászt ölt halála fölött. A gyógyithatatlan betegséget mindenki ismeré, mindenki el volt készülve a legroszabbra: s halála mégis mintha váratlanul jönne, mintegy fájdalmas csalódás érzelmét költi fel. Hiszi, hogy az akademia, történelmi társulat, kormány, képviselőház képviselve lesznek a temetésén, mely az ország szine-javát fogja együtt látni.

Az „Ellenőr“ szerint gr. Mikóban Magyarországnak egyik kiváló, Erdélynek ez idétt legérdemesebb életü, legáldásosabb emlékü fia hunyt el. Mikó honosainak szivébe irta nevét; s a hála és szeretet áldó gondozással megőrzi emlékét. Az erdélyi közmüvelődési intézmények az ő nevéhez füződnek. Mig ezek fönállanak és virágoznak, addig Mikó Imre nevét, Mikó Imre nagylelkü áldozatkészségét hirdetik. Ugy véli legjobban jellemezhetni, ha azt mondja, hogy nagy ész világa lobbant el benne nagy müveltséggel; de még nagyobb sziv szünt meg dobogni kebelében, gazdag szeretettel. Hitben erős, áldozatkészségben pazar, mint Erdély legelső fejedelmei voltak.

Sámi László emlékbeszéde

gr. Teleki Domokos felett.*)

A háládatlanság egyes embereknél mindég erkölcsi szegénység, kicsinység és törpeség jele.

A háládatlanság mindennemü és nevü testületeknél, társulatoknál, vallás felekezetnél és nemzetnél, a kimerültség és hanyatlás bizonyitéka.

Egyházkerületünk igazgató tanácsa ezeket igy érti és érzi; és mert tudja, hogy az emberek közt s az emberekben minden erény elismerés által nő; tudja, hogy a halottaknak semmi szükségök nincs ugyan hálánkra, elismerésünkre, de nekünk élőknek még a sirból is bátoritást, lelkesedést és tanuságot meriteni mindég szükségünk van; és mert tudja, hogy egy érdemekben gazdag ember és államgondnok tényeit, érdemeit hálásan emlegetni annyi, mint méltó utódok előállitására dolgozni, s azoknak nyomot mutatni; elrendelte, hogy néhai gróf Teleki Domokos volt államgondnok érdemeinek méltánylására és hálás elismerésünk nyilvánitására nagyobb egyházainkban és tanodáinkban emlékünnepet tartsunk.

Tanodánk elöljárósága az emlékbeszéd tartásával engemet bizott meg. Készséggel engedelmeskedtem. Bár feladatomnak megfelelni csak némi részben is sikerülne!

Csak a napokban voltam Gernyeszegen, hol néhai államgondnokunkat munkás élete után, a sir nagy és örökbékéje fogadta, azért mentem oda, hogy saját látásom és észlelésem után emlékbeszédemet nagy halottunk tényeiből állitsam össze.

A Maros partján elterülő szép és rendezett gernyeszegi birtok közepette, — mint máskor is hasonló helyzetben — éreztem és tapasztaltam, hogy az ember szemére és képzelődésére semmiféle gazdagság nem képes ugy hatni, mint egy jól berendezett nagy földbirtok. Egy nagy birtok — ha értelemmel van kezelve — erdeje, rétje, vetései, dülői és egész láthatára által, birtokosában nemes emlékeket, eszméket, vágyakat költhet fel; egy nagy gazdaságban, a különböző növények élete fejlődése a csirázástól az aratásig, a tulajdonosnál nemcsak reflexiókra adhat alkalmat, de hazafias és emberies tervekre és tényekre is inspirálhatja.

Egy nagybirtok közepett mindég éreztem, hogy a gazdálkodás leginkább az a foglalkozás, melyhez nem igen vegyülhet olyan érzelem, mely természetünk méltóságát sértse, kisebbitse; mindég éreztem, hogy a helyzet függetlenségéből a jellemnek természetesen kell következnie; és mindig éreztem, hogy egy nagy birtokosnak nem csak a fejlődő fák és vetések által készitett jó levegőt kell beszivnia, de a jó levegővel ereje függetlensége, jogai és kötelességei érzetét is be lehet és be kell szivnia.

Barbár kor volt az, mikor a nagybirtokosok az erőszak kiváltságával éltek és anyagi felsőségüket a körül lakó emberekkel drágán fizettették. Ma a nagy birtokot olyan kiváltságnak kell tekintenünk, melynek czimét minden uj nemzedéknek uj munkával, uj szolgálatokkal kell igazolnia. Hogy igazolhassa a nagy birtokosnak az államgazdaság tudományából nem csak azt kell tudnia, mi egyik vagy másik gazdasági czikk termelésének elmélete, de tudnia kell azt, hogy minden termelés legbecsesebb tényezője az ember, következőleg az értelmes és becsületes nagybirtokos feladata a körében és körülte élő emberek testi, értelmi és erkölcsi fejlődését elősegiteni, az élet küzdelmében megsebesülteket vagy kifáradtakat, anyagi és erkölcsi tekintetben gyógyitani, támogatni. Korunkban csak puszta képzelődésen nem alapulhat többé semmi féle tekintély, minden osztály lételve: hasznossága, és tekintélyt bárki is csak reális szolgálatok által szerezhet.

Sok és nagy szolgálatot tehet a nagybirtokosok osztálya, a legfőbb és legnagyobb szolgálat az, ha élete és tényei által a nemzet előtt és a nemzet fejlődése érdekében ideált tud teremteni. Ez ideálnak az idő szüksége és a század szelleme szerint elemei kell hogy legyenek, igazságosság, igazmondóság, jogérzet, jogtisztelet, a nagy és szép dolgok iránt való kedv, a nem tapintható érdekekért való lelkesülés, áldozatkészség, mi nélkül semmi nagyot és állandót nem lehet létesiteni és fentartani, erkölcsiség, mert erkölcsiség mellett lehet egy nemzetnek többféle nagysága, a teljes szabadság erős akarása, a szabadelvü eszmék felélesztése, mert ezek győzelme mindig a moralis eszméknek is győzelme. Ha ezt tenni tudja a nagybirtokos osztály, akkor hatalma és befolyása a társadalomra, a haza ügyére tul-él minden kiváltságokat eltörlő törvényt, mert azokat, kik valamit adnak Magyarország nagyságához és dicsőségéhez, a nép mindig tisztelni és követni fogja.

Bemutattam a mértéket, melylyel én a nagybirtokosokat mérni és megbecsülni szoktam. Ezt a mértéket vittem el Gernyeszegre és ezzel jártam meg az izléssel berendezett kastélyt, a könyvtárt, a kastély körül elterülő kertet, a gazdaságot, a népiskolát, a cselédek lakását, és őszintén nyilvánithatom, hogy néhai gróf Teleki Domokos életét, mint emberét, birtokosét, hazafiét, egyháztagét és államgondnokét a becsületes emberek rokonszenvére és mindnyájunk hálás elismerésére méltónak találtam.

Természet és jóizlés szövetkeztek, hogy a gernyeszegi kastély körül egy oly pompás kert terülhessen el, mely a benne járkálót, fái cserjéi, virágai és fordulatai változatossága által reflexiókra hangolja és gondolkozásra késztesse. Én bennem legelébb is egy cserjéktől és virágoktól környezett emlékoszlop és felirata költött reflexiókat.

Néhai gróf Teleki Sofia, halottunknak édes anyja, a kert egyik szép pontján emeltette az emlékoszlopot. Emeltette férje néhai gróf Teleki József emlékére, ki jeles közhivatalnok, tudományos férfi és buzgó emberbarát volt s meghalt 40 éves korában 1817-ben. A mi Teleki Domokosunk, ki 1810. april 12-én született, csak 7 éves volt, midőn 8 testvérével apa nélkül maradt. A gyermekek nevelése és neveltetése egyedül a nagyemlékü derék anyára maradt.

A szerep, melyet az embernek földi pályáján, később nagyobb terjedelemben le kell játszania, főbb részeiben mindig a családi élet szentélyében készül el. Geermekkorban kell elhinteni a magokat, a melyek leronthatatlanokká lesznek, mig tart az élet, leronthatatlanokká, mert mindig nőnek és fejlődésükben fejlődésük által emberré tesznek. A magvetés az anya szerepe. Az anyának kell még a zsenge korban gyermeke homlokára csókolni azt az isteni jellemet, melyet semmi körülmény le ne törülhessen többé soha. Az anya folytonosan teremtő kell, hogy legyen, miután szülte gyermekét a fisikai életre, szülnie kell a moralis életre, a sziv és gondolat életére, s miután szaporitotta az emberek számát, az emberiség értékét is gyarapitnia kell.

Egy nagy római iró szerint, a család minden emberi és hazafi erények iskolája kell hogy legyen. Tapasztalás igazolja, hogy a hol rend van a családokban, rend van a társadalomban is, tapasztalás igazolja, hogy az anyagi rendetlenség mindig moralis rendetlenség jele. A társadalom az egyének reformálása nélkül soha és sehol nem reformálható, az egyén legtermészetesebb támasza pedig az ujjászületésben a család.

E gondolatok közt képzelődésem visszaszállt 1817-be és láttam a 8 gyermekes özvegy anyát, a mint tekintete a véghetetlen egekbe elmerült és kereste a szép, tiszta uj lelket, melyet gyermekeibe oltson be. Az anyaszeretet ösztönszerü tekintete megtalálta az ember- és hazaszeretet, a becsületesség, a rend és munkásság lelkét is beoltotta fiába. Én előttem Gernyeszegen minden erről tanuskodott.

De a mit épen most mondottam, egy rövid életrajz bizonyitsa be.

Néhai gróf Teleki Domokos saját jegyzete szerint az anya szeme és felügyelete alól 11 éves korában ment a nagyenyedi reformált főtanodába. Tanuló életéről több feljegyzése maradt; jellemzi tanárait, reflectál a tantárgyakról, leirja, mikép osztotta be idejét; gyenge testét és egészségét folytonos ügyelet és mértékletesség által hogyan tartotta fen, legjellemzőbb azonban szerintem a következő megjegyzése: „kevesebb ismeretet gyüjthettem a köznevelés, mint talán a házi nevelés mellett gyüjthettem volna, de érzem, hogy ennek hiányát pótolta az, hogy korán megszoktam egy társaság polgára lenni, annak jóllétében, felvirágzásában és becsületében helyezém örömömet, becsületemet. Kortársaimmal megismerkedtem és megtanultam azok érdekét a magamé, a magamét azokéi közé sorolni.“

Az enyedi főtanodától egy végleges nagy vizsga letétele után 1829-ben vált meg. A következő években Pesten lakott, mint Pestmegye tiszteletbeli jegyzője, tanult, ismerkedett; ez időben ismerkedett meg gróf Széchenyi Istvánnal; ez ismerkedés politikai szereplésére döntő befolyással volt.

A tanulási kedv és a kötelességérzet megóvták ifjuságát minden ballépéstől. 24 éves korában már nem csak szép igéret volt a hazának, de bérkeresés s önzés nélkül, kész harczosa hazája és az emberiség igazának. Az 1834-iki hires erdélyi országgyülésre Küküllőmegye már ismert jó tulajdonaiért választotta képviselőnek. Ez időtől fogva vagy mint képviselő vagy mint királyi hivatalos munkás tagja volt az erdélyi és magyarországi törvényhozó gyülésnek és itt is ott is az alkotmányért és szabadelvü reformokért az ellenzék soraiban küzdött.

1844-ben Szász Károly egykori tanárával és barátjával Német- és Angolországokat utazta be. Utjában mindenütt a társadalmi és a nevelés-oktatásügyi kérdéseket tanulmányozta.

Hazatérte után, tanulmányai, eszméi és reform tervei közlésére a napi sajtót, az inpersonalis és idealis erők e leghatalmasabb eszközét választotta. Már utazása alatt meggyőződött arról, hogy minden eszközök között leginkább az értelmesen kezelt napi-sajtó az, mely képes az embert szenvedélyessé tenni az iránt, a mi nem érdekeite, képes a haza ügye iránt nemes aggodalmakat, gondokat és vágyakat költeni fel azokban is, kikben ezek nem voltak meg, képes ez embert nem csak közönyösségéből, de öröklött eszméiből s előitéleteiből is kimozditani és képes a hazafit, az embert, a dolgok összefüggésének felmutatása által, nem csak értelmesebbé, de jobbá és nemesebbé is tenni. Ezek tudatában a „Pesti Hirlap“ és „Erdélyi Hiradó“-nak állandó munkatársa lett. Mint törvényhozó s hirlapiró lelkesedéssel segitett és pártolt ugyan minden napirendre került nemes eszmét és igaz ügyet, de legtöbbet a tagositás, urbér és unio ügyében dolgozott. Ezek már ma bevégzett kérdések és az ifju nemzedék alig tudja megérteni, mily érdemleges szolgálat volt ezek érdekében küzdeni akkor, mikor hazánk kormányát az előitélet és rövidlátás tartották kezökben.

A 48 és 49-iki dicsőség és gyásztele napok után, mikor nemzeti legendánkon kivül minden megsebesült, mikor hazánk kormánya, az iniquitással szövetkezett ostobaság hatalmában volt, Teleki Domokos, elgyengült idegrendszere és megbomlott egészsége miatt gernyeszegi szép kastélyában elvonultan élt. De érezte, hogy a közdolgok elől való menekülés a legnagyobb hiba, mit egy hazafi és nagy birtokos elkövethet. A politika terén nem szerepelhetett, de az időbeli munkásságának mind birtokán, mind az irodalom, mind a társadalom terén jótékony nyomai maradtak.

Jótékonyczélu alapitványait nagyobbára épen a nehéz napokban tette.

Egy nehányat felsorolok:

Alapitványt tett a székely-udvarhelyi és maros-vásárhelyi reformált főtanodáknál öt-ötezer frttal,

a Gecse-intézetnél 500 frttal,

a makfalvi nép-iskolánál 210 frttal,

a mármaros-szigethi lyceumnál 1050 frttal,

a kolozsvári népiskolánál 1050 frttal,

az erdélyi reformált egyház igazgató-tanácsánál a titkári fizetés javására 420 frttal,

az erdélyi muzeumnál 1000 frttal,

a görgényi reformált egymázmegyénél az özvegy papnék segélyezésére 1050 frttal. Ez utóbbi alapitványt még édes anyja tette, de feledésbe menvén, miután családi levelekből édes anyja akaratáról meggyőződött, egyik nőtestvére férjével néhai Zeyl Józseffel együtt, az alapitványt folyóvá tette.

1862-ben épitette a gernyeszegi tágas és jól berendezett népiskolát 500 frttal és az érdekeltek napszám erejével. Ez iskola homlokirata:

„A népért a néppel“

és

„A ki szereti fiát, idején bölcsességre tanitja.“ Peld. 13. — 24.

Egy valódi hazafi és emberbarát alig tehet üdvösebbet mintha szolgálja a világosság terjedésének ügyeit, apasztani törekszik a tömeget és minél többet segit az egyének közé emelkedésre. Gr. Teleki Domokos főtanodáinknál s népiskoláinknál tett alapitványai által még halála után is a tömeg apasztásáradolgozik. Áldott legyen érte emlékezete minden emberbarát előtt és követett legyen példája minden hazafi által.

Az utóbbi években törvényhozói, gazdai és más teendőin kivül legtöbb idejét irodalmi munkásságnak szentelte. Számos, részint hirlapban, részint folyóiratban megjelent czikkein és tanulmányain kivül ő rendben tartott könyvtárában a következő önálló müveit találtam:

1. Hora lázadás története. Pest, 1865.
2. Siebenbürgen und die östereichische Regirung. Leipzig, 1865.
3. Őszinte szó pártjairól és a kormányról. 1869.
4. Az uj belügyér programmja. Pest, 1873.
5. Az uj megyerendezés és még valami. Pest, 1871.
6. Főrendi házunk reformja. Pest, 1873.
7. Két válság egymásután. Kolozsvár, 1874.

A székely határőrség története kéziratban maradt.

Ezt az iró végakarata szerint Szabó Károly egyetemi tanár adja ki. Az emlitett önálló s már kinyomatott munkáin kivül 304 sz. alatt berendezett kézirat-tárban sok értékes dolgozat és adat van. Ezek özvegye kegyeletes gondoskodásából táblákkal ellátva, bekötve külön szekrényben fognak a közhasználatra megtartatni.

Gazdag és értékes könyvtárát részben az erdélyi muzeum egyletnek, nagyobb részben a a nagy és fontos jövőjü szt.-györgyi reformált tanodának adományozta.

Ez utolsó adománya is arról tanuskodik, hogy buzgó egyháztag volt és mint ilyen nemcsak szóval de tettel is szolgálta egyháza, s ez által a müveltség és nemzetiség ügyét, szolgálta pedig nem csak életében de adományai által szolgálja halála után is.

Gr. Teleki Domokosnak egyik szép vonása volt a vallásosság: ez a Teleki családban hagyományos erény. — Hogy gazdálkodással foglalkozó embert a természetben nyiltan vagy némán müködő erők és rejtélyek vallásossá tesznek, természetesnek találom.

Értelmes embernek minden helyzetben és minőségben remény a törvénye, az ember nem teheti, hogy azzal a mi van megelégedjék, a kinek ereje van azt remélni a mi nincs, a szerintem vallásos ember, egy szóval minden kredótól és formától elvontan, az a ki az életet komolyan veszi, a ki maga elébe nemes czélokat tüz, az a ki nem tesz és nem gondol soha olyat a mi az emberiség ellen volna, ki a gyöngédséggel közeledik az élet harczában megsebesültekhez, jó indulattal hajlik az elesettekhez, azokat szóval, tettel felemelkedni segiti, kinek az özvegy és árva kosárába mindig van valami adni valója és kinek szive, ejprópium mobile, — mindenben tud valami istenit érezni, a szerintem igaz, vallásos ember.

Gróf Teleki Domokos mint a mondatták értelmében vallásos ember a protestans felekezethez tartozott. A protestantismus már nevénél fogva küzdelem és nem a resignatió vallása. Miután e religió hosszas és kitartó küzdelem után a lelkiismeretnek szabadságjogát, megszerezte, ugyanakkor megadta a küzdelemhez való kedvet is; mert a ki egy téren kész a szabadságért küzdeni, kész lesz az minden más téren is. A reformatio nagyszerü befolyását az emberiség fejlődésére én nem abban találom, hogy a kultus formáján és dogmákon változtatott, de talán abban — és ebben megerősit a három utolsó század története, — hogy az életnézetet változtatta meg és uj jellemet teremtett.

A protestans életnézet érvényesülése óta az ember nem ugy tekinti a földet mint siralom völgyét, s magát nem ugy tekinti, mint e siralomvölgybe dobott áldozatot; de a földet küzdelemterének veszi, és magát küzdőnek. És a küzdelemben a vallásos érzés nem veszt erejében, és az isten, ki egy nagy romai iró szerint „latet in majestate mundi“ a tudományok fényében, az erkölcsök szelidülésében és az igazságosabb törvényekben, intézményekben időről-időre nő és láthatóbb lesz.

De a religió isten és ember közötti benső és egyéni ügy lévén, természetes, hogy az ember értelmi fejlődésével vallásos értelmének

*) Felolvasta a kolozsvári ev. ref. főtanoda 1876. szept. 16-án gr. Teleky D. felett tartott emlékünnepéyén.

Iskola Alapitvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

és hitének is fejlődnie kell. Ez átértett igazságból kifolyag gróf Teleki Domokos is a protestatismust nem ugy értette és tekintette, mint az autoritás, de ugy mint a szabad vizsgálódás és szabad fejlődés pártját és felekezetét, szerinte is vallás ügyében: „omnis difficultatis solutio libertas.“ Ez a legcsalhatatlanabb a civilisatió elvei közül. A ki a religiót immobilisálná, épen azt az erőt venné el tőle, mely időtől-időre megifjithatja és az emberiség szükséghez és fejlődéséhez alkalmazhatja.

A végheteen érzelme, mely az embert minden időben fejlődése arányában hatja át és vonzza, az isteni érzelme, mely az embert szabadsága érzetének arányában felsőbb ideal felé hajtja, teszi minden religiónak alapját.

Minden ember-szó, mely e két érzelmet tolmácsolja, nyilvánitja, fejleszti és nemesiti, jöjön az a szó a profétától, istenfiától, költőtől vagy filozofuról, a vallásos ember szivét, bár mely felekezethez tartozzék, át fogja hatni. És az érzelmek közösségében a különböző dogmák, formák és cultus mellett, jó akaratu értelmes emberek mindig egyesülhetnek azokon a magaslaton, hová az ember értelmét, szellemét az emberiség legjobb utmutatói, initiatorai vezettékés vezetni fogják.

De ez csak a teljes szabadság uralma alatt történhetik. Gróf Teleki Domokos egyik nagy érdeme, hogy mint felekezet embere, mint törvényhozó ezeket igy érezte, értette és mert igy értette, a különböző felekezetek egyenjogusságána és a teljes vallás szabadságnak mint törvényhozó is mindig igaz barátja volt.

Az emberen természeténél és alkotásánál fogva két irány van, csak az egyiknek követése általi orsán és rendeltetésén mindig alul bukik; a másik irány követése által emelkedik és erkölcsös emberré lesz. Minden, mi az embert emeli: tudomány, művészet, előnyös és erkölcsi életre; de az ember segitségei között, az eddigi tapasztalatok szerint, a fentebbi szavaim értelmében vett igaz religió a legbiztosabb támasz, melylyel a lefelé hajlani kéz lelkek az ideál felé emelkedhetnek.

Gróf Teleki Domokos, mint ember és hazafi, ily fontos szempontból tekintette a religiót; ezért volt egyházának, egyháza tanodáinak, papjainak buzgó hive és barátja. A protestans egyház már szervezetőknél fogva, minden egyes tagtól értelmi és anyagi erejéhez mért tényeben nyilvánuló hitet kivánnak. Gróf Teleki Domokos, mint alapitványai bizonyitják, ragaszkodását egyházához, mint erkölcs-nemesitőközeghez, tényekben nyilvánitotta. Mint munkás egyháztag, mint áldozatra kész egyházmegyei és tanodai főgondnok ismertette magát ezért tisztelte meg az erdélyi reformatus egyázkerület a legnagyobbal, a mivel megtisztelette: államgondnoknak választotta.

Május elsére viradólag, a gyöngéd férj, a jó apa, értelmes, számitó gazda, az ember szerető és tudománykedvelő nagybirtokos, munkás és aggódó hazafi és a buzgó államgondnok meghalt 66 évi korában.

Életével kérdemlette, hogy mindnyájan, kik a munkás, gaz embert méltányolni tudjuk, e helyen a tisztelettel és kegyelettel emlékezzünk meg róla. De ez még tőlünk nem elég, minden ilen halálnál az életet kell affirmálnunk: tegünk fogadást arra, hogy megóvjuk és fejlesjük magunkban a szép és nagy dolgok iránt vő kedvet, a küzdelem sikeréhez szükséges erényt, erkölcsi bátorságot, és hogy gyakorolnikészek leszünk mind azokat az erényeket, melyek az emberiséget megtisztelik, a hazát szabadá, nagygyá, boldoggá, tehetik.

1876. szpt. 16.

Gróf Mikó Imre
TEMETÉSI SZERTARTÁSÁNAK
SORRENDJE.

1.) 1876 szept. 17-én, azaz: vasárnap déli 12 órakor a város a halottasház kapujába őrséget állit;

2.) 1876 szept. 18-án, azaz: Hétfőn, reggeli 10 órától este 6 óráig, nemkülönben Kedden is, reggeli 9 órától a temetési szertartás megtörténteig a rendező bizottságnak egy tagja s a diszőrség a ravatalnál foglal helyet.

3.) A ravatal megtekintése a fentjelzett időben sorrendben történik.

4.) Kedden délelőtt 11 órakor a ravatal megtekintése megszünik és kezdetét veszi, a rendező bizottság által meghatározott sorrendben, a koszorú-lerakás.

5.) Azok, kik koszorut akarnak tenni, ebbeli szándékukat kedden délelőtt 10 óráig a rendező-bizottignál bejelentik.

6) A hatóságok, testületek s egyletek t. küldöttségei ennel értesittetnek, hogy megérkezésüket s tisztelgési szándékukat a rendező bizottságnál (erdélyi gazdasági-egylet titkári irodája, b.-középutcza 13. sz. gr. Mikó-ház, földszint jobbra) bejelenteni sziveskedjenek.

7.) A hetik pont alatt emlitett küldöttségek a temetésre Kedden délután 3 órakor a városházánál gyülnek össze.

8.) A hely szüke tekintetéből a temetési szertartásra csak belépti jegygyel lehet bejutni, mely a rendező bizottság által adatik ki.

9.) Kedden délután 4 órakor lesz a temetési szertartás, mely énekből, könyörgésből s zárénekbőlfog állani.

10.) A szertartás végeztével a közönség a ravataltól levonul, s a megállapitott programm szerint sorakozik.

11.) A koporsó az e végre kijelölt városi bizottsági tagok által lehozatva, a gyászkocsira helyeztetik.

12.) A gyászmenet megindul következő sorrendben:

a) a gyászlobogó;
b) a kolozsvári önkéntes tüzoltó-egylet;
c) a helybeli dalegyletek, gyászfátyollal ott zászlókkal;
d) az iparos testületek lobogóikkal;
e) a kolozs-monostori gazdasági tanintézet;
f) az egyetemi ifjuság.
g) a m. kir. tud.-egyetem tanári kara;
h) a Kolozsvártt székelő állami hivatalok, ügyvédi kamara s honoratiorok;
i) a hatóságok, testületek s egyletek küldöttségei, a mennyiben később külön megnevezve nincsenek;
k) az egyházak képviselői;
l.) a néhai gróf udvari személyzete;
m) a szolgálatot tevő pap;
n) a néhai gróf rendjelleit vivők;
o) egy lovas gyászlobogóval;
p) a gyászkocsi;
q) a család tagjai;
r) a m. kormány képviselői;
s) a hadsereg tisztikara;
t) a tud. akadémia, történelemi társulat, főrendi s képiselőháe küldöttei;
u) Kolozsvár város képviselői;
v) az ev. ref. igazgatótanács;
w) a muzeum-egylet.
x) a gazdasági egylet;
y) a szinházi választmány;
z) a n.-enyedi főiskola;
aa) a sepsi-szent-györgyi gymnasium;
bb) a m.-vásárhelyi, sz.-udvarhelyi, gyulafehérvári s fiumei küldöttek;
cc) a kocsik;

13.) a helybeli tanodák növendékei, két sorba állitva, sorfalat képeznek és a menetet közbe véve, haladnak a halóttas háztól a temetőig;

14) a rend fenntartása érdekében, a kocsik a temető bejárata előtti hidnál megállanak; a megürült kocsik külső torda-utczán lehajtanak és ez utcza végén megfordulva sorrendben visszatérnek;

15.) a rendre felügyelnek a városi főkapitány közvetlen vezetése alatt a rendező bizottság által erre felkért s jelvénynyel ellátott polgárok;

16.) a koporsó a temető közbenső utján a sirbolthoz felérkezvén, a megbizott egyének leemelik a koporsót a gyászkocsiról és a sirbolt előtt levő állványra helyezik;

17.) az e czélra egyesült helybeli dalegyletek gyászdala után, polgármester Simon Elek emlékbeszédet tart.

17) ezután következik a dalegyletek záréneke, mely alatt a test a sirboltba helyeztetik és a szertartás ezzel véget ér.

Kolozsvártt, 1876 szept. 17 én.

A rendező bizottság.

Értesités.

Félreértések kikerülése tekintetéből a gr. Mikó Imre ő nagyméltósága végtisztességtételét rendező bizottság ismételten köztudomásra hozza, hogy a helyiség szük voita miatt a temetési szertartás folyamára belépti jegyet *kizárólag a hatóságok, testületek és egyletek küldöttségei által kijelölendő egy-egy tag* kaphat s az illető jegyét a rendező bizottság helyiségében (belközéputcza 13. szám gróf Mikó-ház, földszint jobbra) veheti át.

Kolozsvártt, 1876. sept. 18.

A rendező bizottság.

A Némethy Irma

siremléke javára szeptember 15-én tartott előadás bévételeinek kimutatása.

Belépti jegyekből befolyt	385 frt 40 kr.
A felülfizetések összege	74 frt 90 kr.
Összesen:	460 frt 30 kr.

Ebből tkts. Korbuly Bogdán intendánsurnak a szinház és napi költségek fejében 100 frt.

Marad tiszta jövedelem a Némethy Irma siremléke javára 360 frt 30 kr., mely összeg mai napon a takarék-pénztárba elhelyeztetett.

Felülfizettek:

Dr. Macnik Béla 1 frt, ügyvéd Ferenczi Miklós 5 frt, Simon Elek polgármester 1 frt, Reich Gyula 1 frt, Dr. Óváryné Vikol Pőli 1 frt, Papp Áron 60 kr, Himmelstein József 2 frt, Somlyay Lászlóné 1 frt, Vikol Andrásné 1 frt, Vojth József 3 frt, Dr. Ajtai Sándor, dr. Hőgyes Endre, dr. Szilágyi Ete együtt 7 frt. Nagy János 1 frt, K. Papp Miklós 10 frt, Magyary Ilon 2 frt, Éltető Elemér 1 frt, Dr. Szombathelyi Gusztáv 3 frt, ügyvéd Balogh György 1 frt. Dr. Török István 50 kr, Nedoroszték Jánosné 50 kr, Deáky Albert 2 frt, Moldován Gergely 1 frt, Triska Ferencz 2 frt, Dr. Ossikovszky József 4 frt, Mihálisi Mimi 2 frt 50 kr, Biró Pál 1 frt, Csiky Teréz 1 frt, Nagy Elekné 1 frt, Frits Albert 5 frt, Sigmond Dezső 1 frt, Ferenczy Miklósné 1 frt, Gyarmathy Miklósné 1 frt, Kiss Elekné 1 frt, Pongrácz ezredes 2 frt, Macskásy Péter 1 frt, Hössler Albert 50 kr, Páll Sándor 1 frt, Br. Szentkereszty Zsigmond 2 frt, Hatfaludy István 30 kr, Incze Kálmán 30 kr, Hilbert N. 30 kr, Losonczy János 40 kr, Tóth József 1 frt. — Összesen 74 frt 90 kr.

Fogadják a t. cz. felülfizetők a nemes czél iránt tanusitott áldozatkészségükért szives köszönetemet.

Kolozsvártt, sept. 17-én 1876.

K. Papp Miklósné.

A „KELET“ magán-távirata.

Feladatott **Budapesten,** sept. 18. 11 ó. 20 p.
Érkezett sept. 18. 12 ó. p.

Rankó Alimpics Drinától visszavonult, gyors menetben Deligrádba megy.

A törökök átlépték a Drinát s a szerbek félnek, hogy Sabáczot megkerülve Belgrádnak tartanak.

Andrássy kijelenté, hogy a török követelések elfogadhatatlanok: tartanak Oroszország fegyveres beavatkozásától.

A bécsi és olasz lapok tulozzák a porta követelését.

Mondják, hogy a Drina átlépését a muszka beavatkozásra használja fel. Másfelől hirlik, hogy a hatalmak alapul elfogadják a porta követeléseit, de rövid időn más ellenföltételekkel lépnek fel.

Risztics panaszkodott, hogy a tárgyalásokban Szerbiát meg sem kérdik; kijelenté, nem enged magának békét diktáltatni még összes hatalmaktól sem. Csernajeff Milánt a katonaság által szerbek királyává kiáltatta.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1876. szept. 18.

— **Ő felsége által** Szebenben időzése alatt adott kitüntetésekről a hivatalos lap legutóbbbi számában a következőt olvassuk: Személyem körüli magyar ministerem előterjesztése folytán Gibel Adolf nagy-szebeni polgármesternek e minőségben tett kitünő szolgálatai elismeréséül, a III-ad osztályu vaskoronarendet dijmentesen, — Gőd János brassói volt kereskedelmi kamarai elnök és városi képviselőnek pedig a kereskedés felvirágzása és a közügyek körül szerzett kiváló érdemeiért, Ferencz-József rendem lovagkeresztjét adományozom. Kelt Szebenben, 1876. évi september hó 12-én Ferencz József, s. k. B. Wenckheim Béla, s. k.

— **A vallás-** és közoktatási magyar királyi minister a magyarláposi áll. elemi népiskolához egyelőre ideiglenes minőségben tanitónőül kinevezett Szeremlei Esztert állomásán végleg megerősitette.

— **A vallás-** és közoktatási magyar királyi minister a magyarláposi állami elemi népiskolához egyelőre ideiglenes minőségben kinevezett Lebedy János és Séra György tanitókat állomásaikon végleg megerősitette.

— **Gr. Mikó Imre** elhunytáról vett távirati értesitésekre szombaton, tegnap és ma minden felől, az ország minden részéből, a királyné ő Felségétől, a m. kir. miniszteriumtól, az akademiától, országgyüléstől stb. a nagy halott iránti legmélyebb részvét hangján tartott táviratok érkeztek. Ezekből közöljük a következőket:

I. A királyné ő Felsége: „Auf allerhöchsten Befehl Ihrer Majestät der Kaiserin-Königin habe ich die Ehre, die allerhöchste Theilnahme über das Hinscheiden des Grafen Mikó der Familie bekannt zu geben. Ihre Majestät ehren das Andenken des so loyalen Unterthanen und treu bewährten Sohnes des Vaterlandes. Miramare 16. sept. 1876. br. Nopcsa. (Magyarul: Ő Felsége a császárné és királyné legmagasb parancsára gr Mikó halála felett a legmagasb részvétet ezennel sietek tudatni az elhunyt családjával. Ő Felsége kegyelettel viseltetik az oly loyalis alattvaló és a haza hű fia emléke iránt.)

II. Megilletődve veszem feledhetetlen édes atyjának, kedves barátomnak halála hirét. Fogadja mély részvétemet sulyos fájdalmában, melyben az ország osztozik. Bécs, szept. 17. 1876.

Andrássy.

III. Tisza Kálmán miniszterelnöktől: Sz. 111. A m. kir. ministerelnöktől Buda 1876 szeptember 17-én. Gróf Mikó elhunytát jelentő távirati tudositást mély részvéttel és fájdalommal vettem. Tisza Kálmán. Sz. 112. Gróf Eszterházi Kálmánnak. Felkérem, hogy gróf Mikó család tagjainál a miniszteriumnak a bekövetkezett gyászos esemény feletti fájdalmát és őszinte részvétét tolmácsolja. Budapest, szept. 18. 1876. Tisza Kálmán.

IV. Péchy Tamás közmunka- és közlekedésügyi minisztertől: Sz. 1729. Mély hazafi fájdalommal vettem gr. Mikó Imre haláláról szóló sürgönyét, adjon isten a hazának és a hátramaradt családnak vigaszt és enyhülést a veszteség felett! A közlekedési miniszterium tisztikara felejthetetlen miniszterének ravatalára koszorut küld, és a temetésen magát képviselni fogja. Péchi Tamás.

V. Horváth Boldizsár volt igazságügyminisztertől, mint elhunyt egykori minisztertársától: Fogadja méltóságod legbensőbb részvétem kifejezését; temetésen ott leszek. Budapest, szeptember 17-én 1876. Horváth Boldizsár.

VI. Korizmics László orsz. magy. gazdasági egylet alelnökétől:

Fájdalommal értesültünk gr. Mikó Imre haláláról, az idő rövidsége s tagjaink hollétének bizonytalansága folytán kérjük Kolozsvártt jelenlevő tagjainkból br. Bánffy Albert, br. Kemény István, Zeyk József és Tisza László urakat, hogy a temetési szertartásnál az orsz. magyar gazdasági-egyletet képviselni sziveskedjenek. Az orsz. magyar gazdaságiegylet nevében Budapest sept. 17-én. 1876. Korizmics, alelnök.

VII. Gyczy Béla m. kir. honvédezredestől: Fogadja méltóságod boldogult atyja elhunyta alkalmából őszinte részvétem nyilatkozatát, s egyuttal sajnálatomat, hogy szolgálati viszonyaim a temetésnél megjelenni akadályoznak. M.-Vásárhely, szeptember 16. 1876. Ghyczy Béla, ezredes.

VIII. A nagyenyedi collegium előljáróságától: Előljáróságunk legmélyebb fájdalmát nyilvánitja a nagy hazafi, derék főgondnoka halála felett, temetési szertartásán testületileg részt veszen. N.-Enyed, szept. 16. 1876. Br. Kemény István főgondnok, Garda József igazgató.

— **Gróf Mikó Imre ravatala.** Ma délelőtt 10 órakor nyittatott meg a közönségnek a gyászos terem, hol gróf Mikó Imrének földi része nyugszik. Széles fekete posztóval szegélyezett bejáraton két földig feketébe vont termen jutunk a halottas szobába, hol két ablak között az elhunyt nyugszik. A nagyhalott arczkifejezése nem sokat változott, arczára a kiállott nagy gyötreimek mély barázdákat vontak ugyan, de jóságos kifejezése és életében viselt jellemző vonásait megkimélte a halál. Öltözete fekete magyar ruha, nyakát aranyrojtu nyakkendő disziti, atlasz-párnákon fekvő testét finom brüsseli szemfedő fedi; lábainál két leforditott családi czimere: veres mezőben aranyoroszlán kivont karddal, alatta kék mezőben három medvefő felette grófi korona s az egész korona környezve a Lipót-rend nagykeresztje és láncza, a czimerek alatt két fekete párnán a Lipót-rend és a török Medzsidje-rend jelvényei. Feje felett ezüst diszitéssel fekete menyezet vonul el, mely alatt nagy ezüst csillagban a grófi kilencz águ korona áll, a koporsó körül gyönyörü aracene, cana és más virágokból zöld lombozatok vannak képezve. A teremnek egész mennyezete és padozata, valamint oldalfalai ezüst szegélyzetű fekete posztóval van bevonva. A koporsó kettős záru ezüstös diszitésü zöld folyondárral körülvett érczmű. Mellette a városi bizottság tagjai fekete ruhában fehér, fekete fátyollal boritott mellszalaggal diszitve őrködnek: még pedig d. e. 10—11-ig Dr. Bakonyi József, Dr. Szőts Emil, Kővári Mihály, Gajzágó István; 11—12-ig: Mihály László, Cziriák Samu, Adler Antal, Vizi Endre; 12—1-ig: Medgyesi Tivadar, Dr. Mály István, Gergely János, Züllich István teljesitették e tisztet. Holnap a temetéskor, a háznál Nagy Péter és a sirkápolnánál Simon Elek polgármester tartanak emlékbeszédet.

— **Gr. Mikó I.** temetésére a következő hatóságok és testületek jelentették be magukat, hogy részt fognak venni a temetésen: Az összes ministérium részéről Szende Béla honvédelmi miniszter, mire nézve a miniszterelnök e táviratot intézte Kolozsmegye főispánjához: A m. kir. miniszterelnök Bpesten 1876. szept. 18. gróf Eszterházy Kálmán főispánnak: 113 sz. Gróf Mikó temetésén a m. kir. kormányt Szende B. honvédelmi miniszter ur fogja képviselni. Tisza Lálmán. A közlekedési miniszterium részéről Hyeronimi Károly államtitkár, Kovácsi Sándor és Cseörgő Gyula osztálytanácsosok. Torda város s megye részéről a polgármester, a m.-vásárhelyi ev. ref. főtanoda részéről: Mentovich Ferencz, Horváth Gáspár és Bihari Sándor tanárok; végre M.-Vásárhely város.

— **Az ország és Kolozsvár** nagy halottja temetése iránt, — mint lapunk mult számában már jeleztük, — az elhunyt családjának, a városi képviselő-testületnek, az „Erdélyi gazdasági-egylet“-nek és az „erdélyi muzeum-egylet“-nek tagjaiból alakult bizottság szombaton d. u. tartotta meg első ülését br. Bornemissza János ur elnöklete alatt. E bizottság több körvonalaiban tanácskozás alá vevén a teendők iránti javaslatokat, s inditványokat, a temetési ünnepély programmjának megállitására egy albizottságot küldött ki, mely Simon Elek polgármester elnöklete alatt Páll Sándor, Tóth Zsigmond, Finály Henrik, Gamauf Vilmos és Papp M. tagokból s Móricz I. jegyzőkönyvvezetőből állott. Az albizottság azonnal tanácskozás alá vette a tárgyat s a fennebbi progr-mmot állitá meg, melyet a nagybizottság változatlanul elfogadott.

— **Az egész sajtó** a legmelegebb részvét hangján irt czikkekben emlékezik meg gr. Mikó Imréről, jelezve ez által a veszteség és fájdalom érzetét, mely a nagy hazafi halálával az egész országot sujtotta. A fővárosi tekintélyesebb napi lapok erre vonatkozó czikkeiből fennebb vázlatos kivonatokat adunk.

— **A gróf Mikó**-családnak a temetőben levő sirboltja ma és holnap délelőtt nyitva lesz, hogy az érdeklődő közönség megtekinthesse.

— **Néhai gr. Mikó** Imre levélgyüjteményét 10 csomagba foglalva, a muzeum könyvtárának hagyományozta. Az általa irt s kapott fontosabb leveleket a néhai sajátkezüleg mind leirta, melyek könyvekbe vannak befoglalva, s különösen a muzeum alapitására vonatkozólag nagyfontosságu adatokat tartalmaznak.

— A gr. Mikó-család sirboltja, egyike a kolozsvári temető legdiszesb siremlékeinek, mától kezdve egész nap nyitva lesz, hogy a nagy közönség megtekinthesse. A sirbolt a temető éjszaki oldalán, a legszélsőbb ponton áll bekeritett helyen; tiszta góthstylü kápolnaalakkal bir, homlokzatán diszes portaléval, mely fölött három ékitmény áll szép arabeszk-diszitményekkel. A sirbolt felső üregében a nagy halott nejének tiszta fehér márványból faragott szobra van ravatalra kiteritett fekvő helyzetben egy sötét vereses márvány állványon. A szobor gyönyörü művészi munka; arcza mint mondják, teljesen hű az elhunyt grófnéhoz, a szobor testét fedő lepel pedig annyira finom munka, hogy még a csipkézett fodrai is visszaadvák. Az állvány felső párkányzatán a négy oldalon aranyos betükkel e felirat olvasható: A bemenettől balra: „Kis-rhédei gr. Rhédey Mária hidvégi gr. Mikó Imre szeretett hitvese.“ Jobban: „Hű nő, jó anya, nemes szivü hölgy és vallásos keresztyén.“ A bemenettel szemben: „Született aug. 11. 1811. Meghalt márczius 24. 1849.“ És hátul: „Áldás volt élete, áldott emlékezete“ A szobor Max Emil szobrász müve s 1855-ben Prágában készült; sirboltot ellenben az elhunyt jeles kolozsvári épitész: Kagerbauer Antal épitette. A sirbolt alsó üregében — a tulajdonképi sirboltban, melybe a felsőből lépcsőzet vezet le — ott nyugodják örökálmukat a most ravatalon fekvő nagy hazafi neje: szül. kis-rhédei gr. Rhédey Mária; továbbá ennek atyja és anyja: gr. Rhédey Ádám és gr. Rhédey Ádámné; leánya: gr. Mikó Mária gr. Teleky Károlyné; fia: gr. Mikó Ádám; és két unokája emlitett leányától.

— **A gr. Mikó I.** temetése körül tett intézkedések közül a következőket közölhetjük: A ravatal körül a városi bizottság tagjai közül folytonos díszőrség van, a rendező bizottságból pedig Páll Sándor, dr. Eiscker Lajos, Bogdán István és Finálly H. urak felváltva jelen vannak ma és holnap a halottas-teremben a halottat megtekintő látogató-közönség- és küldöttségek fogadására. A holttestet, — mint a fennebb közölt programm jelzi, — szintén városi képviselő bizottsági tagok fogják a halottasteremből lehozni s a koporsóra helyezni, a temetőben pedig a gyászkocsiról a sirbolt előtti állványra tenni. E bizottság a következő tagokból áll: Páll S., Finály H., br. Huszár S., Gyarmathy M., dr. Hincz Gy., Kővári M. dr. Kolozsvári S., dr. Szamosi János, doctor, Szőcs E. és Bogdán István urak.

— **Városunk** nagy halottjának koporsójára mindennünnen egész tömegesen érkeznek be a diszes gyász-koszoruk. Lapunk bezártáig (d. u. 2 óráig) a következők jelentettek be: Kolozsvár városé, melynek gyönyörü szép es nagy fehér selyem szalagján ez a felirat olvasható: „Kolozsvár szabad királyi város nagy halottja“ a másik szárnyon: „Hidvégi Gróf Mikó Imre emlékének.“ Az erdélyi muzeum-egyletén egyik szárnyon: „Az erdélyi muzeum-egylet főalapitójának, elnökének,“ a másikon: „Hidvégi Gróf Mikó Imre emlékének.“ Az erdélyi gazdasági-egyletén egyik szárnyon: „Az erdélyi gazdasági-egylet ujjáalkotójának, elnökének,“ a másikon: „Hidvégi gróf Mikó Imre emlékének.“ Az erdélyi ref. egyház-kerület koszorujának szalagján, egyik szárnyon: „Az erdélyi ev. ref. egyházkerület feledhetlen főgondnokának,“ a másikon: „Hidvégi gróf Mikó Imre emlékének.“ Továbbá koszorukat jelentettek be: A m. k. közmunka- és közlekedésügyi ministerium, kolozsvári országos nemzeti szinház, kolozsvári ev. ref. főtanoda, kolozsvári m. kir. tud.-egyetem, a kolozsvári dal- és zene-egyletek, („Dalkör,“ „Polgári Dalkör,“ „Hilária“ és „Zene-conservatorium“). A temetésnél viendő czimerpajzsok alatt a felirat következő: „Ősi czimere hidvégi gróf Mikó Imrének, Magyarország királyi főpohárnokmesterének, és ápostoli királyunk ő felsége valóságos belső titkos tanácsosának stb. Született 1805. szept. 4-én. Meghalt 1876. szept. 16-án.“

— **Gr. Mikó Imre** holttestének boncolását dr. Genersich Antal, egyetemi kórboncztanár végezte, dr. Kóta József, tanársegéd segélyével és dr. Máchik Béla, dr. Bélteky József, dr. Büchler Ignácz és Siegmund József sebész jelenlétében. A véghezvitt kórboncz lelet a gyógykezelés alapjául vett betegségben teljesen igazat szolgáltatott dr. Máchik Béla kezelő orvosnak. Itt közöljük kivonatilag az egyes tüneteket: Velős-hengerhám-rák a májban az epehólyagból kiindulva, rákos lerakodmányok a bordákban. Sárgaság, általános elsoványodás és vérszegénység, tüdő- és lábvizenyő. Idült hörghurut tüdőlégdaggal. A tüdőknek előrement mellhártyalob által föltételezett szálagos odanövése. Idült gyomor- és bélhurut pangási vérbőséggel és gyomorból-vérzéssel. Idült belhártyalob. A vesék hólyagos elfajulása. Epekövek, visszér- és dülmirigyi kövek.

— **A zeneconservatorium** t. cz. választmányi és működő tagjai tisztelettel felkéretnek, hogy gr. Mikó Imre alapitótag temetésén való testületi részvétel végett kedden sept. 19-én d. u. 3 órakor a városi tanácstereremben megjelenni sziveskedjenek. Kolozsvártt, sept. 17. 1876. Elnöki megbizásból Hegyesi Vilmos, titkár.

— **Nagy halottunk** iránt a szinház is méltóan sietett kifejezést adni kegyeletes fájdalmának azáltal, hogy a kolozsvári szinház második megalapitója, ugyszólva uj életre támasztója halálának napján: szombaton a Prielle K. assz. jutalomjátékául kitüzött előadást (a „Párbaj“) tegnapra halasztotta és a közös gyászt mind a téli farkasutczal mind a nyári szinházon gyászlobógoval jelölte. A temetés napján, kedden, szept. 19-én hasonlókép zárva marad a szinház.

— **József főherczeg** ő fensége a tegnapi (sept. 17-i) éjjeli vonattal utazott keresztül városunkon a m.-vásárhelyi honvéd-hadgyakorlatokra. A főherczeg üdvözlésére Simon Elek polgármester ur a városi tanácscsal és nagy közönséggel az indóháznál megjelent ugyan, de nem lehetett szerencséjök ő Fenségének tisztelegni, mert a főherczeg épen aludt. Ugyane vonnattal érkezett vissza a fővárosból a főispáni conferentiáról több erdélyrészi főispán.

— **Horváth Boldizsár,** volt m. kir. igazságügyminiszter s a földhitelintézet jelenlegi igazgatója, a gr. Mikó Imre temetésén részt veendő, ma érkezik városunkba s az "Európa“ szállodába fog szállani.

— **Az ipari** oktatást és házi ipart terjesztő székely egyesület 1876 october 1-én megnyitja kézdi-vásárhelyi mű-metszészeti tanműhelyét, melyben három évi tanfolyam alatt székely ifjak műfaragókká neveltetnek. Egyelőre 10 ifju vétetik fel, és igy minden évben annyi, kik mindnyájan 3 évi tanfolyamon mennek át. Az ifjak nem lehetnek 12 éven alóliak, és a nép- vagy elemi iskolát végzetteknek kell lenniök. Ez egyesület négy ifjut a maga költségén tart; azok, kik e szabad helyeket el kivánják nyerni, bélyegtelen folyamodásukat az egyesület elnökségéhez szept. hó 25-éig nyujtsák be. Az egylet költségén bevett négy itju teljes ellátás és lakást fog nyerni. A községek vagy jóltevők által beküldött egyes ifjak havi 12 forintért teljes ellátás-, szállás- és mosásban részesülnek, de szabadságban áll önmagukat is ellátni, ugy magukról gondoskodni. A tanműhelybe belépni kivánók kéréseiket szintén szeptember 25-ig tartoznak az egyesület elnökségéhez Sepsi-Szentgyörgyön bejelenteni, Az ifjak mindenféle tanszereket a tanműhelyben kapnak.

— **Nagy halottunk,** mint már életrajzi adataiban felemlitők a Kolozsvártt létesitendő ev. ref. theologiai seminárium részére négy darab 1000 frtos földtehermentesitési kötvényt húsz szelvénnyel adományozott. E nagy lelkü tettét a gróf Szász, Domokos ev. ref. lelkésszel ev. ref. püspök Nagy Péter tollába mondott levélben tudatta, a mely alá az elhunyt gróf már csak reszketeg kézzel irhatta nevét. Az összeg Szász Domokos kezénél helyeztetett el, ki mind a főtisztelendő püspök urnak közbenjárásáért, mind a nagylelkü grófnak még életében meleg köszönnetet mondott.

— **Prielle Cornelia** asszony jutalomjátékául a szombatról elmaradt „Párbaj,“ Ferrari 5 felvonásos szinműve tegnap, vasárnap került szinre, még pedig a szó való értelmében zsufolt ház előtt. Az előadás egészben nem tartozott a legkitünőbbek közzé; egyes szereplők azonban, külünösen a jutalmazott, (Monteferro Laura grófnő) kit, tán fölösleges is mondanunk, egész virágeső és tapsvihar fogadott első megjelenésekor; továbbá E, Kovács Gy. (gr. Sirchi), Földényi Béla (Calotti), Mátrai B. (Seraverra), Szentgyörgyi (Amari Mario) és Szacsvay (De-

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

nordi) urak. Ezuttal Emilia szerepében ismét bemutatta a vendégművésznő Szerdahelyi Antonia kisasszonyt is, fogadott leányát, kit különben már ismer közönségünk. Tegnapi szerepe egy kissé meghaladta a t. kisasszony erejét, még sem organuma nem fejlett oda, sem tanulmányai nem lehetnek még elégségesek arra, hogy egy ilyen mélyebb szerepet kellő hatással tudjon érvényesitni; mindazonáltal egy-két meglehetős sikerrel keresztül vitt mozzanat is volt szerepében, melyet aztán bátoritásul a közönség tapssal ismert el.

— **A közöshadseregnek** Kolozsvárt lévő tiszti előkészitő oskolája ez évvel megszünt létezni és átolvadott a nagyszebeni hadapród-oskolába. Az intézet ifju katona-növendékei a városról való elbúcsuzásuk előtt a minisztérium egyenes rendeletéből, derék kapitányuk, Moznai vezetése alatt meglátogatták a helybeli vasuti-, dohány, gázgyárakat, hol az egyes igazgatók és munkavezetők részéről mindenütt a legnagyobb előzékenységben és utmutatásokban részesültek.

— **Blondin merész kötéljáró** utját a Niagara vizesés felett Spelterini Mária k. a. is megtette, még pedig sokkal több kellemmel és biztossággal, miután az indulástól a megérkezéséig egyszer sem mozditotta ki egyensulyozó rudját fekmentes helyzetéből. A kötél közepére érve fél térden üdvözölte a közönséget, de bár egészen elbágyadt, mire visszatért, kevés jövedelemhez jutott, mert leginkább az elkeritett helyen kivül bámulták merész mutatványát.

— **A philad. világtárlatot** máj. 10-től aug. 29-ig 3.630,314 személy látogatta, kik közül 1.100.015-nek ingyen jegye volt A bevétel ugyanazon 94 napi időszak alatt 1 millió 221,806 dollárra ment

— **A kolozsvári dalkör** igazgatóválasztmánya és működő-testületének t. cz. tagjai felkéretnek hogy gr. Mikó Imre pártoló-tag temetésén való testületi részvétel végett, kedden, szept. 19-én d. u. háromnegyed 3 órakor az egylet helyiségében megjelenni sziveskedjenek. Elnöki megbizásból, Kolozsvártt, 1876. sept 18-án. Czirják Albert, titkár.

— **A mama.** Egy kassai delnő nevelőbe adta leányát, csak azért, hogy franczíául tanuljon. Meghallván azonban, hogy ott leányát magyar nyelvre is tanitják, szórul-szóra e sorokkal tisztelte meg az intézet tulajdonosnéját: „Én nem azért attam leányomat nevelő intézettben, hogy magjaru Tanyjo mert született magjar majd lesz néki Idéje ha haza gjűn elleget beszálni most csak Tanuijon ojat a mit ithon nem tanulhat.“ Czu tumm! mondaná rá Kraxelhuber hazánkfia.

— **Thótfalusi Gusztáv**, jeles baritonistánknak holnapután szeredán lesz jutalomjátéka, mely alkalommal egy egészen új vigjáték „A Nőorvos“ és „Szép Galathea“ operette fog adatni. Felhivjuk olvasóink figyelmét az érdekesnek igérkező előadásra.

— **Csóka Sándor** szinigazgató 24 tagból álló szintársaságával Szebenbe megy s f. hó 22-én megkezdi előadásait, Sardou „A jó barátok“ czimü vigjátékával.

— **Pályázat.** Belső-Szolnokmegye Domokos községében egy rendes és egy segédtanitói állásra pályázat nyittatik. A rendes tanitó évi javadalma 300 frt rendes fizetés és 100 frt helyi pótlék; a segédtanitóé 250 frt rendes fizetés és 50 frt helyi pótlék s mind kettőnek a községtől tisztességes lakás. Pályázni óhajtók a kellő okmányokkal ellátott szabályszerü folyamodványaikat a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumhoz czimezve f. évi sept. hó 29-dik napjáig alólirt tanfelügyelőhöz Deésre adják be. Deés, 1876. évi sept. 7-én. Boér Károly, s. k. Belső-Szolnokmegye tanfelügyelője.

— **Folyó év** szept. 15-én a nyári szinházban egy arany karperecz elveszvén, a becsületes megtaláló kéretik sziveskedjék azt b,-szénutczában a 27. sz. ház tulajdonosának illő jutalom mellett kézbesiteni.

— **A magyar keleti vasut** forgalmi főnökétől a következő sorokat vettük: Hogy a megboldogult gr. Mikó Imre ur temetésében nagyobb részvét megkönyebbitessék, a magyar keleti vasut főigazgatósága mind azon II. és III. osztályu utasoknak, kik a temetésre jönni szándékoznak 50% árleengedést ád, és pedig olyformán, hogy egy váltott egész jegy az idé- és visszautazásra érvényes. Az ideutazásnak azon vonatokkal kell történni, melyek a temetési napot megelőző éjjel azaz folyó hó 18-ról 19-re érkeznek Kolozsvárra, a visszautazás 5 napon belől bármely vonattal megtörténhetik. Bővebb felvilágositást a falragaszok adnak. Tetszésére bizom ezt a közönség tájékozása végett becses lapja újdonsági rovatába felvenni. Kolozsvár, 1876. szeptember 16-án A forgalmi főnök Simonits.

— **Értesités.** A néhai gróf Mikó Imre végtisztességét rendező bizottság ezennel tudatja, hogy saját helyisége, az erd. gazd. egyl. titkári irodájában (belközép-utcza 13 sz. gr. Mikóház földszint jobbra) van, hol a temetési szertartás megkezdéseig reggeli 8 órától esti 7 óráig, az érdeklődő közönség minden részletről felvilágositást s temetkezési programmot nyerhet. — Felkéretnek egyuttal a hatóságok, testületek, s egyletek t. küldöttségei, hogy megérkeztőket, s tisztelgési szándékukat a rendező bizottságnál bejelenteni sziveskedjenek. Kolozsvártt, 1876. sept. hó 17-én. a rendező bizottság.

— **A hunyadmegyei nőegylet** és a dévai fiatalság a megyei közgyülés alkalmával f. hó 26-án a dévai kaszinó nagytermében tánczvigalmat rendez. A tiszta jövedelem fele a dévai állami főreáltanoda, fele pedig a leányiskola szegényebb növendékei felsegélésére fordittatik. Belépti dij: személyjegy 1 frt, családjegy 3 tagnak 2 frt, azon felül 3 frt. A felülfizetések köszönettel fogadtatva hirlapilag nyugtáztatnak. Jegyek előre válthatók Issekutz Pálnál, estve 7 órán tul fent a pénztárnál. Kezdete este 8 órakor.

— **Gűrteln községben** (Nagy Sink mellett) tegnapelőtt roppant üzvész volt, mely állitólag 32 háztelket hamvatott el.

— **Verekedés.** Tegnap este 9 óra felé egyik sánczalatti korcsmában tánczközben, egy csomó darabont és kocsis összeveszett s hatalmasan elütlegelték egymást A rendőrség aztán többet elfogatott közülök; a vizsgálatot is meginditotta már. Sulyosb értés nem fordult elő.

Távirati tudósitás a bécsi tőzsdéről

September 16-án 5% Metaliques 66,65 frt Kamat ——. 5% Nemzeti kölcsön 69.75 frt. 1860 iki államkölcsön 11.90 Bankrészvények 8.62 Hitelrészvények 148.60 London 121,60 Ezüst 101.50 Cs. k. arany 5.80 — Napoleond'or 9,71.— 10 mark németértékü 59.65.

Urbéri kötvények: Magyarországi 75.10 Temesi 73.75. Erdélyi 74.5 Horvátországi 86 —

Felelős szerkesztő: **Bocsy Károly**

Hivatalos.

Pályázat,
polgári iskolai tanitóságra.

A zilahi államilag segélyezett községi 4 osztályu polg. iskolánál a földrajz-, történelem-, magyar- és német nyelv tanitására rendszeresitett tanitói állomás; mely az állami pénztárból havi részletekben kiszolgáltatandó évi 800 frt. és 200 frtnyi lakház élvezetével van egybekötve, — üresedésbe jövén, annak betöltésére a vallás és közokt. m. kir. miniszter urnak folyó évi september-hó 3-kán 19,772. sz. a. kelt rendelete alapján, ezennel nyilvános pályázat hirdettetik.

Pályázni kivánók felhivatnak, hogy a szóban forgó állomás elnyerése végett egyenesen a vallás és közokt. m. kir. miniszter úrhoz intézendő, s tanitói képesitettségükről, eddigi alkalmaztatásukról, s erkölcsi jó magaviseletükről szóló okmányokkal felszerelt folyamodványaikat, alúlirt tanfelügyelőséghez, **folyó évi october-hó 22-kéig**, annál is inkább beküldeni siessenek, mert a később érkező folyamodványok figyelembe vétetni nem fognak. (389) (2—2)

Zilahon, 1876. évi september-hó 14-kén.

KEREKES JÓZSEF,
Szilágymegye kir. tanfelügyelője.

Nem hivatalos.

Első és legnagyobb bécsi cs. k. udvari fehérnemü gyár-raktár,

képviselve

Teutsch J. B. által Segesvártt,

árul nagyban és kicsinyben a **legjutányosabb gyári árakban.**

Vászon férfi-ingeket, „Oxfort-ferfi-ingeket.“
Chiffon vagy angol Shirting-ingeket, fehér vagy tarka szinben, külön gallérral és anélkül.
Férfi-gallérokat, kézelőket, gatyákat.
Női fehérnemüeket (ezeknél feladandó, hogy a hölgy szikár, közepes vagy erős termetü.)
Vászon női-ingeket, (289) (3—*)
Női-ingeket Chiffonból, igen ajánlhatók, elegáns kiállitásban,
Női-gatyákat, finomak, himezve és snjtásozva.
Női-pongyola-öltőket, vagy háló-rékliket,
Női-öltöző-köpenyeket,
Női-gallérokat, előket és kézelőket,
Női-szoknyákat, vállakat, zsebkendőket valódi lenvászonból, franczia battistból, battist clair, gyapot, vagy utánzott battistból és csecsemő fehérnemüket.
Teljes kiházasitások a legegyszerübbtől a legfinomabb fajtáig, minta, mérték és megrendelés szerint legrövidebb idő alatt.
Levélbeli megrendelések jótállás mellett pontosan teljesittetnek s az ár vagy készpénzül, vagy a megrendelés átvételekor utánvét által fizethető.
Férfi-fehérnemüek levélbeli megrendelésénél feladandó a nyak-vastagsága centimeterben, t. i. a gomblyuktól a gombig.

TEUTSCH J. B., Segesvártt.

Következő igen érdekes s különösen ajánlható müvek kaphatók:

STEIN JÁNOS
KÖNYV- MŰ- ÉS HANGJEGYKERESKEDÉSÉBEN KOLOZSVÁRT:

LAURENT P. M. Geschichte des Kaiser's Napoleon I. III. Ausg. Mit dem Porträt Napoleons nach Paul Delaroche. Ára 1 frt 65 kr.
OLMSTED FREDERICK LAW. Wanderungen durch Texas und im mexicanischen Grenzlande. III. Auflage. Ára 1 frt 65 kr.
ASCARGORTA. Geschichte von Spanien bis auf die neueste Zeit fortgeführt. Mit dem Porträt Philipp's. II. Auflage. Ára 1 frt 95 kr.
SCHRÖDER J. F. Geschichte Karl's des Grossen. Mit dessen Porträt nach Albrecht Dürer. Ára 95 kr.
HANSTEEN Prof. CHRISTOF. Reise-Erinnerungen aus Sibirien. III. Auflage. Ára 1 frt 65 kr.
LAMARTINE ALFONS de. Geschichte der Februar-Revolution in Frankreich. Mit dem Porträt Lamartine's. III. Ausgabe. Ára 1 frt 65 kr.
KUGLER FRANZ. Geschichte Friedrichs des Grossen. IX. Auflage. Mit Friedrichs Porträt nach Schadow. Ára 1 frt 78 kr.
SGUIER E. G. Die Staaten von Central-Amerika insbesondere Honduras, San Salvador und die Moskitoküste. III. Auflage. Ára 1 frt 65 kr.
GUIZOT FRANZ. Geschichte der englischen Revolution bis zum Tode Karl's des Ersten. Mit dem Porträt Karl's I. III. Ausg. Ára 95 kr.
MÈRIMÉE PROSPER. Der falsche Demetrius. Episode aus der Geschichte Russlands. III. Ausgabe. Ára 95 kr.
OERSTED HANS CHRISTIAN. Der Geist in der Natur. 6. Auflage, vollständig in 2 Bänden. Mit Biografie und Porträt. Ára 2 frt 60 kr.
KEIGHTLEY THOMAS. Geschichte von Indien. Deutsch bearbeitet und bis auf die neueste Zeit fortgeführt von Julius Seybt. III. Auflage in 2 Bänden. Ára 2 frt 60 kr.
FRYXELL ANDREAS. Geschichte Gustav Adolf's. Mit dem Porträt Gustav Adolf's nach Anton von Dyk. Neue Ausgabe. Ára 1 frt 95 kr.
SÜDAFRIKA und MADAGASKAR geschildert durch die neueren Entdeckungsreisenden namentlich Livingstone und Ellis. III. Ausgabe. Ára 1 forint 65 kr.
ALLEN C. F. Geschichte von Dänemark von der ältesten bis auf die neueste Zeit. Mit dem Porträt Christian's IV. Neue Ausgabe. Ára 1 forint 95 kr.
GUIZOT FRANZ. Geschichte Richard Cromwells und der Wiederherstellung des Königthums in England. Mit dem Porträt des Generals Monk. III. Ausgabe. Ára 95 kr.
MUNDY G. E. Wanderungen in Australien und Vandiemensland. III. Auflage. Ára 1 frt 65 kr.
FAYE ANDREAS. Geschichte von Norwegen bis auf die neueste Zeit fortgeführt. Neue Ausgabe. Mit einem Stahlstich. Ára 1 frt 95 kr
HALTAUS CARL. Geschichte des Kaisers Maximilian des Ersten. Mit dem Porträt Maximilian's. III. Ausgabe. Ára 1 frt 65 kr.
MUNGO PARK'S. Reisen in Afrika. Neu bearbeitet von Friedrich Steger. III. Auflage. Ára 1 frt 65 kr.
FRYXELL ANDREAS. Geschichte Karl des Zwölften. Mit dem Porträt Karls nach Chodowiecki. Ára 95 kr.
GUIZOT FRANZ. Geschichte Oliver Cromwell's und der englischen Republik. Mit dem Portrait Cromwells. III. Ausgabe. Ára 95 kr.
Die Kaukasischen Länder und Armenien in Reiseschilderungen von Curzon, K. KOCK, MACINTOSH. Spencer und Wilbraham. III. Auflage. Ára 1 frt 65 kr.
MIGNET F. A. Geschichte der Königin Maria Stuart. Mit dem Porträt Maria Stuarts nach Zuccheri. III. Ausgabe. Ára 95 kr.
D'ESTAYRAC de LAUTURE Graf. Die Afrikanische Wüste und das Land der Schwarzen am obern Nil. III. Auflage. Ára 1 frt 65 kr.
GROSS-HOFFINGER A. J. Geschichte Josephs des Zweiten. III. Auflage. Mit dem Porträt Josefs II. Ára 95 kr.
HUC & GABET. Wanderungen durch das chinesische Reich. III. Auflage. Ára 1 frt 65 kr.
ROSCOE WILLIAM. Leben Lorenco de'Medici, genannt der Prächtige. Mit dem Porträt Lorenzo's nach Vasari.— III. Auflage. Ára 95 kr.
JAHN Dr. G. A. Handbuch das Witterungskunde. Mit 26 in den Text eingedruckten Kupfern. III. Ausgabe. Ára 95 kr.

Harcztéri szolgálat

gyalog- és lovassági altisztek és altiszt-képző iskolák számára, a szolgálati szabályzat alapján.

Szerkeszté SZABÓ LAJOS, honvéd őrmester. 5 rajztáblával.

Ára **50** kr.

CSATATÉRKÉPEK
a keleti háboru szinteréről

25 krtól 1 frtig,

hozzá való zászlócskák (törökök, szerbek, montenegróiak s felkelők)

tuczetje 10 kr. darabja 1 kr.

Kolozsvár részletes leirása és ERDÉLY FÖLDRAJZA.

Az újabb nevelési elvek szerint,
ELEMI és NÉPISKOLÁK használatára.
Készité PÁNCZÉL FERENCZ.
Két köre metszett tér- és földképpel. Második javitott és bővitett kiadás.
Ára kötve **40** kr.

Az új cselédtörvény.
(Életbe lépett 1876. május 1-én.)
TÖRVÉNYCZIKK

A CSELÉD ÉS GAZDA KÖZÖTTI
viszony szabályozásáról,
a gazdasági munkásokról és a napszámosokról.

Ára fűzve 20 kr. postán küldve 22 kr.

A tűzoltás Kolozsvár.

Tűzoltók és a tűzoltás iránt érdeklődő közönség számára.
C. D. Magirus és L. Jung után
a kolozsvári viszonyokhoz alkalmazva.
Irta **Bartha János,**
sz. kir. Kolozsvár város és a kolozsvári önkéntes tűzoltók orvosa.
Ára 50 kr. Postán küldve 52 kr

„VICTORIA“ biztosító társaság
Kolozsvártt
(alapittatott 1865-ben.)
Forgalmi kimutatása:
(1875 dec. 31.)

Összes bevételek kezdettől (1865)—1874 év végéig o. é.	19,06.023 ft. 99.
Bevétel 1875. évben	2.02,042 „ 73.
összesen:	22.08,066 ft. 72.
Kifizetett károk kezdettől (1865)—1874 év végéig o. é.	6.80.656 ft. 27.
Kifizetett károk 1875-ik évben o. é.	93,469 ft. 47.
összesen:	7.74,125 ft 74.
Kiosztott nyeremény kezdettől 1875-dik év végéig o. é.	39.738 ft. 69.
Évi díj bevétel	1.00,000 „ —.

Biztositásokat fogad el:

a) **tűzkárok ellen**, (ha villám-csapás által ooztattak is) épületekre, gyárakra, készletekre, ingókra stb.
b) **jégkárok ellen**, teljes kártéritéssel;
c) **az ember életére**, minden módozatokban, és közvetiti
d) **a túlélési osoport** biztositásokat.

A folyamatban lévő széna és gabonakészlet biztositás idényre különösen is felhivatik a közönség figyelme. Biztosittatnak ugyanis tűz ellen **mindenféle gabonanemüek, asztagokban vagy sürökben, ugy takarmányok is azabad ég- vagy fedél alatt**

Nagyobb összegü biztositásoknál, ugy azoknál, kik igben is biztositottak és káruk nem volt, vagy olyanoknál, kik épületeket is együttesen adják fel — **különös kedvezmények nyujtatnak**

Tekintettel továbbá azon körülményre, hogy a cséplőgépek használata naponként átalánosabb lett, minek folytán az elcséplés az eddiginél gyorsabban történik, a „VICTORIA“ azon kedvezményléptette életbe, hogy azon felektől, kik gabonáikat géppel csépeltetik **egy havi tartamra** is fogad el aránylagos díj mellett biztositást.

Elcséplés után a biztositás — ha a rakodási hely és idő bejelentetik; **a szemre is** kiterjed.

Az ügynökségek utasitva vannak, a közönségnek minden felvilágositásokkal, nyomtatványokkal szolgálni, a biztositásokat felvenni és esetleges kivánságokat ide bejelenteni.

Központi iroda: Kolozsvárt, főtér 26 szám.
Vezér-ügynökségek: Bécs, Budapest, Grátz, Praga, Szeben.
Fő-ügynökségek: Arad, Brassó, Debreczen, Ezék, Győr, Kassa, Maros-Vásárhely, Nagy-Becskerek, Nagy-Enyc, Pozsony, Szeged, Temesvár és Triest.
Vidéki ügynökségek: a birodalom minden jelentékenyebb helységében. (473) (6—*)

A „VICTORIA“ biztositó társaság 10 éves működése alatt, kötelezettségének mindég hiven és pontosan megfelelvén, bizalommal hivja fel a közönséget, biztositásait jövőre is első sorban ezen tisztán hazai és minden idegen elemtől ment intézet által eszközöltetni.

„VICTORIA“ biztositó társaság.

Nyomatott Stein János m. k. egyetemi nyomdásznál az ev. ref. tanoda betűivel Kolozsvárt.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundatia pentru Scoală - BCU Cluj-Napoca.